

Page :

Topic :

Date : / /

न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते।

मालवण एज्युकेशन सोसायटी, मालवण संघालित

रावबहादुर अनंत शिवाजी देसाई टोपीवाला हायस्कूल
ना.म.दे.टोपीवाला ज्युनिअर कॉलेज
मोहनराव परुळेकर प्राथमिक शाळा
जयगणेश इंग्लिश मिडियम स्कूल, मालवण.

ज्ञानज्योती

संकल्पना

श्री. दिगंबर सामंत. अध्यक्ष, स्कूल कमिटी, मालवण

प्रकाशक

श्री. विजय कामत. सचिव, मा. एज्यु. सोसायटी, मालवण.

संपादक

श्री. प्रदीप म. साटम. प्राचार्य, टोपीवाला हायस्कूल.

स्वामित्व

श्री. आनंदकुमार चव्हाण.

अध्यक्ष, मालवण एज्यु. सोसायटी, मालवण.

Rajdhani

For Educational Use

Smart

Page :

9

Topic :

Date: / /

अविस्मरणीय सचिन!

तुम्हाला क्रिकेटचा 'देव' पहायचा असेल तर तो भारतीय क्रिकेट संघात भेटेल. माझे अहोभाव्य की, या देवाचे मला क्रिकेटच्या पंढरीत दर्शन झाले. त्या सुवर्णस्मृतीचा कस्तुरीगंध आजही माझ्या मनात दखळत आहे.

शतकांचे शतक करणारा, दोनशे कसोटी खेळणारा, मुकदिवसीय सामान्यात प्रथमच दोनशे धावा करणारा, क्रिकेटच्या इतिहासात तीस हजार धावांचा मेरूपर्वत उभारणारा मास्टर-ब्लास्टर सचिन तेंडुलकरने निवृत्ती जाहीर केली. क्रिकेटची पंढरी असलेल्या मुंबईत; ज्या वानखेडेवर त्याने प्रथम बॅट धरली त्या मैदानातच सचिन अखेरची मॅच खेळणार होता. अंतर भारतातील सव्वाशे करोड लोकांना हा क्षण प्रत्यक्ष बघायचा होता पण काही तासातच मॅचची तिकिट संपली.

मी मालवणात मुंबईपासून खूप दूर... सचिनची अखेरची मॅच पहावी ही मनात तीव्र इच्छा होती. पण नेटवरची तिकिटेही केव्हाच संपलेली. तरीही मी प्रयत्न सोडले नाहीत. माझ्या बाबांचा मामा संगम लाड मुंबईत क्रिकेटचे कोचिंग करतो. त्याने अनेक क्रिकेटपटूंना घडवले आहे. मी त्याच्याकडे बालहट्टच धरला त्याच्याकडे क्रिकेटपटूंसोठीचे खास पास होते.

Topic:

Page:

२

Date: / /

तो म्हणाला, "पुकदिवसाचाच पास मी तुला देईन. क्षणाचाही विलंब न करता आईला सोबत घेऊन मी तडक मुंबईला निघालो. मनात सचिनला खेळताना पाहण्याची प्रचंड इच्छा होती.

१४ नोव्हेंबरला भारत विरुद्ध वेस्ट-इंडीज कसोटी सामना सुरू झाला. वेस्ट-इंडीज प्रथम बॅटिंगसाठी आले. १५ तारखेच्या दुपारपर्यंत हा संघ गारद झाला आणि भारताची इनिंग सुरू झाली. माझा पास १६ तारखेचा होता. १६ तारखेलाच हा 'देव' खेळायला यावा म्हणून मी 'देव' पाण्यात ठेवले होते.

कसोटीचा तो तिसरा दिवस... पहाटे सहालाच मी आणि संगम मामा घरून निघालो. वानखेडेच्या आसपासचा परिसर अगदी फुलून गेलेला. मी सुद्धा अभिमानाने भारताचा झेंडा हातात घेऊन गेट क्र. ३ च्या रांगेत उभ्या राहिलो. रांगेत उभे असताना धामापूरकर सरांनी शिकवलेल्या संत काव्यातील विठ्ठल भैटीसाठी देहभान विसरणाऱ्या संतांची मला आठवण झाली.

भल्याभोळ्या रांगेतून मी स्टेडियमवर पोहचलो. दोन्ही देशांचे खेळाडू नेटमध्ये सराव करत होते. आश्चर्य म्हणजे शेवटचा सामना असूनही कोणताही अभिनिवेश न करता तेंडूलकर सामान्य नवऱ्या खेळाडूंप्रमाणे सराव करत होता. त्याच्या प्रथमदर्शनेच

Page :

3

Topic :

Date : / /

मी भारावून गेलो आणि मुकाग्र होऊन त्या वामनमूर्तीचे दर्शन घेतले.

नऊ वाजेपर्यंत प्रेक्षकांनी स्टेडियम खचाखच भरले. चाळीस हजारातील मी मुक त्या ऐतिहासिक क्षणाचा साक्षीदार होतो. जेथून खेळाडू येतात जातात तिथे बाजूच्याच गॅलरीत बसल्यामुळे येणाऱ्या जाणाऱ्या खेळाडूंची अगदी जवळून दर्शन होत होते. हा संपूर्ण 'माहोल' माझ्यासाठी स्वर्गीय होता. तेंडूलकरची मंच पाहण्यासाठी मुख्यमंत्री, राहुल गांधी, अमिताभ बच्चन, अमिर खान सारखे सिने कलाकार, माजी क्रिकेटपटू आणि प्रत्यक्ष तेंडूलकरचे कुटुंबीय आले होते.

कॅप्टन डॅरेन सॅमी याची टिम मैदानात आली आणि काही वेळातच सचिन-सचिन नामाचा गजर सुरू झाला. देहभान हरवून मी त्या गजरात सामील झालो अन् सचिन मैदानात अवतरला. पुजारा व सचिन खळत होते. त्याच्या प्रत्येक चौकार, षटकार, मुकेरी धावेसाठीही प्रेक्षक जल्लोष करून सलामी देत होते. टाळ, ढोल, ताशे, शंख मुकच नाद करत होते सचिन-सचिन. तो चाळीस हजार शरीरांचा समूह मनाने 'सचिन' या मुकाच भावनेत बांधला गेला होता.

सचिनचे 909 वे शतक पाहण्यासाठी आम्ही सगळेच आतूर झालो होतो. त्या

Page :

8

Topic :

Date : / /

सुवर्णक्षणाचा मी साक्षीदार होत होतो. मैदानावरील मनःस्थिती मी लिहूच शकत नाही कारण मी नव्हतोच ; मी मैदान होतो, मी जल्लोष होतो. मी भारत होतो, मी सचिनची बॅट होतो, मी सचिनशी मुकरूप झालो होतो.

सचिनच्या ७४ रन्स झाल्या. कर्णधार डॅरेन सॅमी ने फिरकी गोलंदाज डोनोहरिनच्या हाती चेंडू सोपवला क्षेत्ररक्षणात बदल केला. डोनोहरिनने फेकलेल्या चेंडूने सचिनच्या बॅटची कट घेतली. चेंडू शेट डॅरेनच्या हातात जाऊन विसावला. संपूर्ण मैदानातून हुंकार बाहेर पडला. क्रिकेटच्या देवाची मुक इनिंग संपली. सर्वत्र चिरशांतता पसरली डोळ्यांतून अश्रू वाहु लागले.

शांत, संयमी सचिनने प्रेक्षकांना बॅट उंचावून अभिवादन केले. चाळीस हजारांचा समूह उद्वन उभा राहिला हात उंचावून कमरेतून वाकून या देवाला मानवंदना दिली. हे वंदन होते त्याच्या अलौलिक कार्याला, त्याच्या संयमी जगाण्याला, त्याच्या कष्टाला, त्याच्या मुकाब्रतेला, त्याच्या सुसंस्कृतपणाला आणि त्याच्या देशप्रेमाला..... वंदन करतानाच गजर सुरू झाला...

‘सचिन-सचिन-सचिन’

-रजत रविकिरण तोरस्कर

For Educational Use 30वी Smart

Page :

Date : / /

Topic :

जगण्यासाठी अजून काय हवं ?

मक आई , मक बाप,
मक भाऊ , मक बहीण,
असं मुखाद घर हवं ,
जगण्यासाठी अजून काय हवं ?

मक मित्र , मक ब्राऊ,
मक सुख , मक दुःख,
असं साधं जीवन हवं,
जगण्यासाठी अजून काय हवं ?

मक सूर्य , मक चंद्र ,
मक दिवस , मक रात्र,
फक्त सगळं समजायला हवं ,
जगण्यासाठी अजून काय हवं ?

थोडा पैसा , थोडी हाव,
थोडा धाट , थोडा बडेजाव,
सगळ्यांच्या तोंडी आपलं नाव,
जगण्यासाठी अजून काय हवं ?

- समिधा म्हाडपळकर
१२ वी वाणिज्य

For Educational Use

Rajdhani

Smart

Date:

Date: / /

Topic:

आठवणीतले दिवस..!

बारावीचे वर्ष संपत आले, तेव्हा जाणीव झाली की, जीवनातील बहार संपत आली. आता सर्वांच्या वाटा वेगवेगळ्या होणार काहीजण पुढचे शिक्षण चालू ठेवतील, तर काहीजणांना आपल्या कौटुंबिक जबाबदाऱ्या उचलल्या लागतील. मुकूण काय तर आता बालपण संपले.

‘रम्य ते बालपण’ म्हणून सगळ्यांनी बालपणांना गौरविले आहे; पण जेव्हा त्या बालपणांना शालेय जीवनाची जोड लागते, तेव्हा त्यांची लज्जत आधिक्य वाढत जाते. आता त्या शालेय जीवनाच्या मंतरलेल्या दिवसांच्या नुसत्या आठवणी उरल्या आहेत!

ज्युनिअर कॉलेजच्या या दोन वर्षांत कितीतरी तास चुकविले; पण शालेय जीवनातील दहा-बारा वर्षांत एकही तास कधी बुडविलेला मला आठवत नाही. शालेय जीवनात आयुष्याची मजा काही वेगळीच असायची. ते जीवन अगदी मनाला झुरळ घालून जायचे. रविवार केव्हा जातो असे व्हायचे; पण ज्युनिअर कॉलेजमध्ये

Topic:

Page:

10

Date: / /

आल्यावर रविवार केव्हा येतो असे वाटते.

शालेय जीवनातील ते मोहरलेले दिवस मला आठवतात. शालेय आल्यानंतर लगेच खेळायला गेल्यानंतर आईने ओरडलेले ते प्रत्येक शब्द कानांमध्ये मेकू येतात. त्या शालेय जीवनातील प्रत्येक क्षण असा की, तो मनामध्ये कोरून ठेवला आहे.

असे ते मोहरलेले दिवस आता संपले आहेत. शालेय जागवलेले क्षण मला आठवतात. जेथे अनेक कार्यक्रम जन्मास आले, तो माझा प्रत्येक वर्ग आठवतो. आता हळूहळू वैयक्तिक जबाबदारीची जाणीव होऊ लागली आहे. दहा-बारा वर्षे मकमेकांच्या साथीने शालेय जीवनात वाटचाल केलेल्या दोस्तांच्या वाटा आता वेगवेगळ्या होणार. कोण कोठे जाणार? पुन्हा केव्हा भेटणार? या विचाराने मन गलबळून जाते. मात्र शालेय जीवनातील या रम्य आठवणी आमच्याजवळ कायमच्या राहिल्या आहेत.

हरवलेली पाखरे येतील का पुन्हा भेटायला?
आठवणींतले ते दिवस पुन्हा पुन्हा सजवायला!

- अश्वदा दत्तात्रेय परब.
२२ वी वाणिज्य.

बाबा...तुम्ही या...!

Page :

Topic :

Date : / /

[बाहेरगावी कामाला असणाऱ्या बाबांसाठीची ही कविता]

बाबा शब्द कानी पडता मनाला वाटे थंडावा
मनी वाटते असे की बाबांचा सहवास असावा.
बाबा तुम्ही जाऊ नका दूर
माझ्या मनाला वाटे हूरहूर...

तुमची येते आठवण फार,
जरावेळ बाजूला ठेवा तुमचा कारभार.
तुमच्याशिवाय घर रिकामे रिकामे वाटते...
आलात तरी दीन दिवसात घर आनंदाने सजते!

कधी येणार तुम्ही कायमसाठी इथे ?
नाहीतर मी येणार शहायला तुमच्या तिथे !
आलात तरी असता दीन दिवसांसाठी,
चूक झाली तरी हातात धेत नाही काठी !

वाढदिवसाच्या दिवशी पण येत नाही कुसे ?
तुम्ही येत नाही म्हणून डोळ्यात पाणी असे !
तुम्ही कधी नाही असा दिवस कधी नसावा... !
मनी वाटे असे की बाबांचा सहवास असावा... !
बाबांचा सहवास असावा... !

चैतन्य पवार - इ. ए. वी.
जय गणेश इं. मिडियम स्कूल

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1000

Topic:

Page:

Date: / /

e

बळी तो.....

एकदा एका पाण्यातील सुरमईला चार पिले झाली होती. पिलांचा जन्म होताच चारपैकी दोन पिले थोड्याच वेळात आपली जागा सोडून पुढे पुढे पोहू लागली. बाकीची दोन पिले लशीच एका जागेवर तरंगू लागली. सुरमईने थोडा वेळ त्यांचे निरीक्षण केले. आणि त्या होघा पिलांना खाऊन टाकले. वेळीच्या पाठी राहून बांगडा हे सर्व पाहत होता. बांगड्याने सुरमईला छेडले. बांगडा म्हणाला, "अगं सुरमई! तू क्रूर आहेस हे सर्वांना माहित आहे पण आपल्याच पोराना तू खाऊन टाकलेस? जगातील मातृत्वाला तू कलक आहेस, स्वतःच्या पिलांना देखील तू जिवंत सोडत नाहीस? भूक लागली तर इतर माशांची शिकार कर जा. पण आपल्या पिलांना खाऊन टाकणे म्हणजे क्रूरतेचा कळस झाला! हे जर मी सर्व माशांना सांगितले तर तुझं काय होणार?" यावर सुरमई रागावून बांगड्याला म्हणाली, "अरे! सुरमईचं ऐकून तरी घे. ती उगाचच तिच्या

Page :

Date: / /

Topic :

पिलांना खारून नाही टाकणार !” बांगडा म्हणतो,
 “पण तुला हे कसं माहिती ?” सुरमई खूप
 संतापली आणि म्हणाली , “ मी त्यांना खारून
 टाकले ते भूक लागली म्हणून नव्हे तर ती
 आळशी आहेत म्हणून अन् आळशी मासे या
 जलाशयात जिवंत राहू शकत नाही .त्यांना
 पोहता आले पाहिजे , लहान माशांची शिकार
 करता आली पाहिजे व मानवापासून आपले
 संरक्षण देखील करता आले पाहिजे .”

बाकीची होन जगेच हातचाल
 करून पोहू लागली म्हणजे ती आळशी नव्हती.
 ती जगत पाण्याच्या ठिकाणी कुठेही राहू
 शकतील. पण आळशी मासे राहू शकत नाहीत.
 त्यांनी आपले रक्षण केले पाहिजे,
 नाहीतर कधी ते मनुष्याच्या जाळ्यात स्वतःहून
 मरतील , हे सांगता येणार नाही.

चैतानी विजय केळुसकर
 e वी 'ब'

Page :

Topic :

Date : / /

साह दादाला!

का रे वेड्या असा गप्प बसून राहिलास,
मी बेअब्रू होताना नुसती बघत राहिलास.
रक्षाबंधन, भाऊबीज काय काय केले,
ओवाळणी म्हणून डोळ्यात पाणी मात्र दिलेस.

दादा, जर त्या दिवशी हिंमतीने वागला असतास,
तर आज मान खाली घालून बसला नसतास.
'मेरा भाई मेरा सबकष है।' असं मी म्हणायची,
तुसं गुणगान गाण्यात दिवसाची रात्र व्हायची.

तूही काहीच चुक नाही, मीच ती चुकले,
नवदुर्गेच रुप घ्यायला मीच जरा मुकले.
मात्रे आता मी रडणार नाही,
कुणालाच दोष देणार नाही
गुन्हेगाराला ठेचल्याशिवाय मी गप्प राहणार नाही.

आता तरी दादा मला साय दे,
मागचे सगळे आकाशात विरू दे
कारण मेरा भाई गेट है
तभी तो मेरा लोईफ सेट है।

- भूमिका सुरेश तोंडवळकर
१२वी (विज्ञान)

For Educational Use

Rajdhani

Smart
2020

Topic:

Page:

Date: / /

अहंकार... मापासाचा शत्रू!

अमृतापेक्षाही गोड असणारी आणली मातृभाषा या आधुनिक युगात खूपच बिघडलेली दिसते. मराठी शब्दांपेक्षा इंग्रज शब्दच मराठी बोलणाऱ्यांच्या मुखातून कानावर पडतात. उदा. 'माझ्या मोबाईलची बॅटरी लो आहे', 'रंज नाही, रंजमध्ये या', 'काय रे! तुला किती परसेंट मार्क्स पडले?' इ.इ. या बाबतीत वाद करणे म्हणजे वेळेचा अपव्यय होय. निश्चिंत खाटाटोप! मराठी बोलीभाषेत येणारा असाच एक शब्द म्हणजे 'इगो'. ह्याचा 'इगो' दुखावला, त्याचा 'इगो' दुखावला, अशी वाक्ये आपल्या कानावर पडतात. पण हा 'इगो' म्हणजे नेमके काय? 'इगो' दुखावतो म्हणजे काय? 'इगो' म्हणजे स्वाभिमान नव्हे, आत्मसन्मान नव्हे की अस्मिता नव्हे. 'इगो' म्हणजे मीपणाचा दुराग्रह. 'इगो' म्हणजे अहंकार होय. मी म्हणजे ती पूर्व दिशा, मीच सर्वश्रेष्ठ, मला जेवढे अधिकार तेवढे कोणालाच नाहीत, अशा सर्वप्रकारच्या मीपणाचा किंलसवाणा चिखल म्हणजे अहंकार किंवा 'इगो' होय.

'इगो'चा चिखल खऱ्या संतांच्या व्यक्तिमत्त्वाला कदापि चिकटू शकत नाही. ते अहंकाराच्या ताऱ्यापासून दूर राहतात. इतकेच नव्हे तर स्वतःच्या अनुयायांनाही लागू नये यासाठी परमेश्वराला विनवणी

Topic:

Page:

Date: / /

करतात की, 'अहंकारचा वारा। न लागो सर्वथा।
माझिया राजसा। विष्णुदासा॥' त्यामुळेच त्यांची वृष्टी
व्यापक असते आणि हृदय 'हे विश्वचि माझे घर'
असे मानण्याइतके विशाल असते. अहंकारी वृत्ती
जोपासण्याचे दुष्परिणाम संत जाणतात व म्हणूनच
ते आपल्या अनुयायांना अहंकार त्यागणाचा संदेश
देतात. 'इगो' ने अनेकजणांचे जीव घेतले. महान,
प्रकांड, पंडित, महापराक्रमी रावणाला याच 'इगो' ने
संपविले. दुष्ट कंसाला आणि दुर्योधनाला याच
'इगो' ने संपविले. या साऱ्या इतिहासापासून आपण
काही शिकणार आहोत की नाही? ह्याच खरा प्रश्न आहे
कारण हाच 'इगो' सख्या भावडांना कट्टर वैरी
बनवतो. कुटुंबातील जिव्हाळा, आपुलकी, सलोखा
उद्ध्वस्त करून टाकतो.

'इगो' मुळे माणूस दुष्टचक्रात अडकतो. म्हणून
त्याला सत्संगाची नितांत गरज आहे. 'विज्ञानाने
केली प्रगती। पण अध्यात्माने मिळेल मनःशांती।'
देव काहीतरी देणार यासाठी आपण देवाची भक्ती
करतो परंतु भक्तीमुळे मनाची शांती होते, मन
मुकाग्र होते, अहंकार म्हणजेच 'इगो' नाहीसा होतो.
विचारवंतांच्या म्हणण्याप्रमाणे 'अहंकार'
नसेल तर माणूस निष्कालजी बवू शकतो.
पण 'इगो' वर नियंत्रण ठेवणे आवश्यक
असते अन्यथा माणूस उद्धट, स्वार्थी

Topic:

Page:

Date: / /

बनाण्याची शक्यता असते. या कशीता माणसाने
संतांच्या सहवासात येऊन 'इगो' ला दडपण्याची
कला आत्मसात करायला हवी कारण,
'अत्युच्चपदी थोरही बिघडतो हा बोल अरा!'

- समृद्धी डिचवलकर.
इ. ए. वी (अ)

Topic :

Page :

Date : / /

कळीचं स्वप्न...

माझं सुंदर स्वप्न होतं
सभोवारच जग पहायचं होतं

देवाची निर्मिती पहायची होती!
मानवाची फजिती करायची होती!

सख्यां समवेत खेळायचे होते
आनंदाने बागडायचे होते!

सगळ्याच झाडांना कोट नसतात
सगळीच स्वप्ने खोटी नसतात

पहाट वाऱ्यात माझं सुंदर फुल झालं
सवाष्णीने मला वेणीत गुंफलं

बघता बघता माझं सुंदर फुल झालं
आणि सारं...सारं...स्वप्नच संपून गेलं!

वैभवी जयराम परळ्ळेकर.
९वी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
PUNE

Topic:

Page:

Date: / /

आदर्श माझं गाव!

शहरातील गर्दी,
गडबड, गोंगाट केला केला अगदी
असह्य होती. प्रदूषणाचे जे दुष्परिणाम
पुस्तकात वाचलेले असतात, त्यांचा
प्रत्यक्ष अनुभव येताच असे वाटते की,
या शहरापासून कोठेतरी दूर दूर पळवि
आणि मध्याच्या खेडेगावात शांतपणे
आयुष्य घालवावे; पण दुसऱ्याच क्षणी
मनात शंकेची पाल चुकचुकते. खेड्यात
कदाचित शांतता लागेल; पण इतर
गैरसोयीचे काय ? मस. टी. बसमधून
प्रवास करताना वाटेत अनेकदा खेड्यांचे
आपल्याला ओझरते असे सुंदर दर्शन
घडते. धुळीने भरलेले रस्से, गाप्पा
मारत बसलेली रिकामटेकडी दरिद्री
माणसे, माश्या घोंगावत असलेले
मिठाईचे मकमेव दुकान ही दृश्ये
आपल्या मनातील आदर्श
खेड्याबद्दलच्या आपल्या
कल्पनेला धक्का देतात.

Topic :

Page :

Date : / /

माझ्या कल्पनेतील
आदर्श खेडेगाव हे आर्थिकदृष्ट्या
स्वावलंबी असेल. म्हणजे असे की,
खेड्यातील मंडळींना हल्या असणाऱ्या
सर्व गोष्टी, रोजगार, सोईसुविधा या
सर्व तेथेच उपलब्ध झाल्या पाहिजेत.
खेडे स्वावलंबी करताना खेड्याचे
शहर होणार नाही याची काळजी
घेतली पाहिजे. जर खेड्यांत आपण
कारखाने सुरू केले तर खेड्यांतही
गर्दी होईल आणि तेथेही प्रदूषणाची
समस्या निर्माण होईल. म्हणून माझ्या
कल्पनेतील आदर्श अशा खेडेगावात
घरगुती उद्योगधंद्यांना विशेष महत्त्व
दिले पाहिजे.

मला असे वाटते,
की, प्रत्येक खेड्याची भौगोलिक
परिस्थिती, प्रकृती, तेथील वातावरण,
स्थानिक गरजा पाहूनच या गोष्टी
साधल्या पाहिजेत. खेड्यातील माणसे
कोणत्याच बाबतीत शहरवासीयांपेक्षा
कमी नसतात; पण त्यांना
प्रारंभी मार्गदर्शन व उत्तेजन
यांची गरज आसेल. पारंपरिक
पद्धतीने शेली करव्याडेवजी

Topic:

Page:

Date: / /

आधुनिक यंत्रनांगराने व अतांचा वापर करून शेती केल्यास त्यापासून होणारा लाभ हा त्यांना अशा मार्गदर्शनातून व प्रत्यक्ष अनुभवांतून मिळेल. त्यायोगे अल्पव्रमातून तो भरपूर पीक निर्माण करू शकेल.

माझ्या मते आताच्या या प्रगत जगात खेड्यांतूनही वीज, पाणी व इतर सर्व सुविधा पोहचल्या आहेत. त्यांचा आपण कल्पकतेने उपयोग करून खेडे जास्तीत जास्त स्वच्छ, सुंदर राहिल व समृद्ध होईल अशी योजना आपण आखली पाहिजे, असे मला वाटते.

खेड्यांना घासणारा सर्वांत महाभयानक रोग म्हणजे ही अंधव्रद्धा! शिक्षणाचा प्रसार झाल्यावर अंधव्रद्धा दूर पळतील. स्वतःच्या कर्तृत्वावरचा विश्वास वाढेल. अन्यायाचा प्रतिकार करव्याची शक्ती येईल. सहकाराची भावना खेड्यांचा सर्वार्थाने आणखी उत्कर्ष साधू शकेल. मग आज ओसाड वाटणारी खेडी हिरवीगार होतील आणि मग आपला 'भारत'

Topic:

Page:

Date: / /

हा देश 'दुड्यांचा देश' आहे, असे
सांगताना आपणाला खरोखरच
अभिमान वाटेल.

- हेतल सुनिल आरोलकर
३३ वी (कला)

Topic :

Page :

Date : / /

परी

एक गोड आली परी
ती होती सुंदर अन् खरीखुरी
आली माह्या बारी
मी तिला नवळ करी
ही आहे गोष्ट खरी
एकदा आली मोठी सरी
वाहून गेली ती परी
तिला होत्या गाण्यांच्या लहरी
वहणे ती सुंदर गाणी
राम हरी कृष्ण हरी...

कु. स्वरा निलेश गंगावणे.
इयत्ता: पुवी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
2022

Topic :

Page :

Date : / /

मालवणी भाषा.

नैसर्गिक प्रक्रियेतून निर्माण झालेला, परशुरामाची भूमी म्हणून संबोधला जाणारा आमचा किनारपट्टीचा भाग म्हणजे कोकण. देवाने आमच्या या कोकणला मुक्त हस्ताने नैसर्गिक सौंदर्य प्रदान केले आहे. म्हणून कोकणला पर्यटन स्थळ घोषित करण्यात आले आहे. पर्यटनामुळे कोकणातल्या सर्वच गोष्टी चांगल्याच प्रसिद्ध झाल्या आहेत. त्यात जल-क्रीडाप्रकार, मालवणी पद्यतीने बनवलेले जेवण असो, नाहीतर ऐतिहासिक वास्तू असो, सर्व काही त्यात मालवणी भाषा ही आलीच.

‘मालवणी भाषा’ ही कोकणी माणसाला मिळालेली देवगी आहे. मालवणी माणूस म्हणजे की, आठवतात ते त्यांचे रसाळ शब्द अगदी फणसातल्या गज्यासारखे. मालवणी भाषेसारखी दुसरी कुठलीही भाषा नाही. जर कुठून लांबून पै-पाहुणा मालवणी माणसाच्या घरी

Topic:

Page:

Date: / /

आला तर मग “ येवा बसा, हात-पाय धुवा, जेवान् वाढतंय ” या चार प्रेमळ शब्दांनीच पाहुण्यांची अर्धी ‘ थकान ’ उतरून जाते. जशी भाषा चार कोसांवर बदलेते, तसेच मालवणी भाषेचेही आहे. आता जर शिरोड्याच्या भागातली भाषा मेकळी तर तेथे गोव्यातील भाषेचा प्रभाव दिसतो. उदा. १. काय करत्यात? २. जयल्यात? ३. बरां हां मां? आणि हेच शब्द मालवणला येऊन मेकळात तर थोडा वेगळेपणा जाणवतो. उदा. १. काय करतास? २. जेवलास? ३. बरा हां? याचे प्रमाण भाषेतील अर्थ १. काय करते? २. जेवलात? ३. बरी आहेस? असा होतो. ही या भागातील बोलीभाषा असली तरी या भाषेचा प्रसार व्हावा यासाठी अनेकजण प्रयत्नशील आहेत. त्यात ‘ मच्छिंप्रनाथ कांबळी ’ हे नाव अग्रक्रमाने घ्यावे लागेल. त्यांनी विविध नाटके मालवणीतून काढली आणि वेगवेगळ्या भागांमध्ये त्यांचा यशस्वी प्रयोगही केला. त्या नाटकांना चांगला प्रतिसादही मिळाला. या

Topic:

Page:

Date: / /

भाषेचा प्रचार आणि प्रसार करव्याच्या दृष्टीने 'झी मराठी' या वाहिनीने 'शत्रीस खेळ चाले' आणि त्यानंतर 'गाव गाता गजाली' या मासिका माळवणी भाषेतून काढल्या. यामुळे माळवणी भाषा महाराष्ट्रातल्या प्रत्येक घरात पोहोचली आहे. या माळवणी भाषेचा 'शब्दकोशही' उपलब्ध आहे.

परंतु जर मुखाच्या सामान्य माळवणी भाषिकाला वाटले की, आपणही माळवणीचा प्रचार केला पाहिजे. त्यासाठी तो चार प्रमाणभाषेत बोलणाऱ्यांसोबत माळवणीत बोलला तर त्याला 'गावंढळ' ठरवले जाते.

आपल्या भाषेबद्दल अभिमान असणे, आपल्या भाषेचा प्रचार करणे हा काय गुण आहे? प्रत्येकाला आपल्या भाषेचा प्रसार करव्याचा हक्क आहे आणि प्रत्येकाला आपल्या भाषेबद्दल अभिमान असलाच पाहिजे.

- सिमरन नं. मोडकर.
३३वी (कला)

Page :

Date : / /

Topic :

गेले ते दिन गेले!

किती सुंदर होते ते दिवस !

अन् किती त्या सुंदर आठवणी

आठवतो अजूनही पहिला दिवस शाळेचा

केला होता प्रवेश , धरुनी हात आईचा

सारंच होतं नवंनवं आणि मजेशीर

आमची होती छोटीशी परंतु परिपूर्ण शाळा

नाव तिचे टोपीवाला प्राथमिक शाळा ॥१॥

किती सुंदर होते ते दिवस

अन् पहिलीतच लावला कवटकर बाईंनी

अभ्यासाचा लळा

दुसरीत पेंडुरकर बाई , तिसरीत मांजरेकर बाई

तर चौथीत कुलकर्णी बाई

किती सांगावे यांच्याबद्दल , कमी पडेल वेळ

गेले उडून ते दिवस पाखरासारखे ॥२॥

किती सुंदर होते ते दिवस

आणि आला पहिला दिवस पाचवीचा अन्

केला आम्ही हायस्कूल मध्ये प्रवेश

नाव त्याचे अ. शि. दे टोपीवाला हायस्कूल

बांदिकर मॅडम , साटलकर मॅडम , सामंत मॅडम

क्षिसे मॅडम अन् बर्वे सर

असे आमचे सरस क्लासटीचर ॥३॥

Rajdham

For Educational Use

Smart
PAPER

Page :

Topic :

Date : / /

किती सुंदर होते ते दिवस

आम्ही घाबरायचो तेव्हा वारंग अनू सामंत
सरांना

पण नाही कळले आम्हा कधी भीती गेली पळून
आणि उरला फक्त मनात आदर सर्व
शिक्षकांबद्दल

एकाहुनी एक सरस शिक्षक आहेत आमच्या
शाळेत !

अनू आहे पुतळा अनंत शिवाजी देसाई यांचा
आमच्या शाळेच्या बागेत. || ४ ||

किती सुंदर होते ते दिवस

सहल , स्नेहसंमेलन व क्रीडास्पर्धा

असे आमचे सहशालेय उपक्रम

नाही कधी चुकायचा त्यांचा नेम

खरेच आहे म्हणतात ते ,

की दिवस जातात उडून

फुलपाखरासारखे भुरकनू || ५ ||

किती सुंदर होते ते दिवस

किती निरागस होते ते शालेय जीवन

येईल सदा त्याची आठवण

कधी आली १० वी

नाही कळली आम्हा

आता होते आहे जाणीव...

For Educational Use

Rajdhani

Smart
MATHS

Topic :

Page :

Date : / /

शाळेसोबतचे संबंध तुटण्याची ॥ ६ ॥
किती सुंदर होते ते दिवस
दुःख होईल आम्हांला
येतील डोळे भरून
सोडूनी जाताना शाळेला
जाता जाता पक्क्या येते मनी
'गेले ते दिवस अन् राहिल्या त्या आठवणी'

- शुभदा सखाराम शेट्टे.
१० वी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart

Page :

Date : / /

Topic :

योगदान क्रांतिकारकांचे!

आपल्या देशात अनेक थोर क्रांतिकारक होऊन गेले. भगतसिंग, राजगुरु, लोकमान्य टिळक यांसारख्या थोर क्रांतिकारकांनी स्वातंत्र्य चळवळीत महत्त्वपूर्ण योगदान दिले. या सर्व क्रांतिकारकांपैकी 'वासुदेव बळवंत फडके' यांचा स्वातंत्र्यचळवळीत मोलाचा वाटा आहे.

होता सपूत वह सच्चा है,
जिसको स्वदेश से प्यार नहीं,
उस नर से तो पशु अच्छा है !

यान्चा अर्थ असा की, प्रत्येकाचे आपल्या मातृभूमीवर प्रेम असले पाहिजे, ज्याचे आपल्या मातृभूमीवर प्रेम नाही, तो पशू तरी बरा! म्हणून भारत देश स्वतंत्र व्हावा, यासाठी पिवळसर शरीर, निळसर डोळे, ५ फूट दहा इंच उंची, तरतरित नाक, रुबाबदार चेहरा अशी सिंहासारखी देहस्यना असणारी व्यक्तीच ब्रिटिशांच्या गुलामागिरीच्या बेडीत अडकलेल्या तमाम भारतीयांच्या स्वातंत्र्यासाठी पहिली डरकाळी फोडू शकते. आगि ती फोडली 'वासुदेव बळवंत फडके' यांनीच. म्हणूनच वासुदेव फडके

Page :

Date: / /

Topic :

यांना 'भारतीय स्वातंत्र्यचळवळीचे आद्य जनक' असे म्हणतात. लाखो भारतीयांच्या स्वातंत्र्यासाठी वासुदेव बळवंत फडके यांनी पहिले पाऊल उचलले.

अशा या महान नेत्याचा जन्म इ.स. ४ नोव्हेंबर रोजी पुण्यातील 'शिरदोण' या गावी झाला. 'शिरदोण' हे गाव शिवाजी महाराजांच्या पदस्पर्शाने पावन झालेले गाव होते. त्यामुळेच वासुदेव फडके यांच्या मनात राष्ट्रप्रेम, देशभक्ती, देशमातृभूमी याबद्दल मनात खूप आदर होता. म्हणूनच त्यांच्या मनावर शिवाजी महाराजांच्या असलेला प्रभाव दिसून येतो.

वासुदेवांची घरची परिस्थिती ही आर्थिक-दृष्ट्या संपन्न अशीच होती. १८५७ च्या उठावातील क्रांतिकारक घटना त्यांच्या कानी पडत असत. त्यात झाशिमिची राठी, मंगला पांडे, लोकमान्य टिळक यांचा समावेश होता. या सर्वांच्या पराक्रमाच्या कथा सतत त्यांच्या कानावर पडत असत. वासुदेवांनी शंकरशेठ यांच्या शाळेत प्रवेश घेतला; पण अवघ्या चार महिन्यातच त्यांनी शाळा सोडली.

इ.स. १८६८ मध्ये पेशवाईचा अंत झाल्यानंतर ब्रिटिशांनी आपले राज्यविस्तारण्यास सुरुवात केली.

Topic:

Page:

Date: / /

या विरोधात ३० मे १८५७ या दिवशी देशव्यापी उठाव झाला. तो उठाव ब्रिटिशांनी मोठ्या हुशारीने चिरडून टाकला. हा उठाव झाल्यानंतर सर्वत्र पराभवाची लाट पसरली. कोणीही इंग्रजांच्या विरोधात 'ब्र' देखील काढत नसत. अशा पराभवाच्या प्रेरणा घेत इंग्रजांच्या विरोधात पहिली सिंहगर्जना केली, ती वासुदेव बळवंत फडके यांनीच.

प्रथम त्यांनी 'स्वदेशी' व्रत हाती घेतले. विदेशी मालावर बहिष्कार टाकला. संपूर्ण स्वदेशी शिक्षणच नव्हे, तर संपूर्ण 'स्वराज्य प्राप्ती' हेच ह्येच मसावे, या विचाराने प्रेरित होऊन त्यांनी व्याख्याने द्यायला सुरुवात केली.

किती झोळीने रे अपमान
बाबा तुझ्यासाठी
असा कसा आहेस वू
अजूनी आतल्या गाठी ॥

पण त्यांच्या व्रताला, त्यांच्या स्वातंत्र्यप्राप्तीच्या ह्येथाला, सुरुवातीला कोणीच चांगला प्रतिसाद दिला नाही. अशातच १८७० साली मोठा दुष्काळ पडला. त्यात हजारो माणसे मृत्यूमुखी पडली. लाखो लोक अन्न-पाण्यावचून तडफडत असताना इंग्रज मात्र आरामदायी जीवन जगत होते.

Topic:

Page:

Date: / /

या घटनेने वासुदेव अस्वस्थ झाले. त्यांनी बेंराण्याचा वेश धारण केला. त्यांच्या मनातील इंग्रजांविरुद्धात असलेली प्रतिशोधाची भावना अधिकच तीव्र होत गेली; पण केवळ व्याख्याने, लेखन करून देशावरील संकट दूर होणार नाही, हे त्यांच्या लक्षात आले. आता त्यांच्याकडे शस्त्र-चातुर्विद्याशिवाय पर्यायच नव्हता. त्यासाठी त्यांनी तलवारबाजी, दांडपट्टा, बंदूक हे सगळे शिकून घेतले. बंदूक चातुर्विद्यात ते पटाईत होते. तसेच त्यांनी आपली पत्नी गोपिकादेविका ठिन्हाही शिक्षण दिले.

स्वराज्यप्राप्तीच्या ह्येयाने पुरते अपावलेल्या वासुदेवांनी आपला मार्ग बदलला. त्यांनी आपल्या हाती शस्त्र घेतली. तेशूनच त्यांचे खऱ्या अर्थाने जीवन चालू झाले. वासुदेवांनी ब्रिटिश सत्तेला उलथून टाकण्यासाठी सशस्त्र सैन्य उभे केले. त्यात त्यांनी अनेक तरुणांच्या समावेश केला. त्यानंतर त्यांनी मुंबईपुण्यातील धानिक लोकांकडून पैसे मागितले; पण त्यांनी पैसे देण्यास साफ नकार दिला. त्यावेळी त्यांनी आपला मार्ग बदलला. शिवरायांनी जसे आपल्या शत्रूंचा खात्मा केला. त्याचप्रमाणे ब्रिटिशांचा खात्मा काढण्यासाठी त्यांनी 'शान्ति कावा' स्वीकारला.

Topic :

Page :

Date: / /

लोक जैसे देत नाहीत, हे पाहून त्यांनी धनिकांच्या घरी लुटमार केली. ते लुटमार केलेले पैसे ते सैन्याच्या खर्च व शस्त्रा घेण्यासाठी वापरत असत. वासुदेवांच्या या नासात्ता कंटाळून ब्रिटिश सरकारने वासुदेवांना जो पकडेल त्याला चार सहस्र बक्षीस जाहीर केले. त्यानंतर बऱ्याच उलाढाली झाल्या. बऱ्याच प्रयत्नांनी वासुदेव ब्रिटिशांच्या तावडीत सापडले. त्यांना कैद करण्यात आले. असंख्य जीवनघातना सहन कराव्या लागल्या. मरवढेच करून ब्रिटिश शांबले नाहीत तर वासुदेवांना त्यांनी काळ्या पाण्याची शिक्षाही सुनावली. या नासात्ता कंटाळून त्यांनी अन्नत्याग केला. ते अशक्त आले व त्यांचा मृत्यू झाला.

अशाप्रकारे देशाच्या स्वातंत्र्यासाठी लढगारे धगधगते अग्निकुंड अखेर शांत आले.

अशा या महान नेत्यास माझा कोटी-कोटी प्रणाम!

- आरती भगवान कांदळकर.
बारावी (कला)

Page :

Date: / /

Topic :

अमृताचं साहस!

एके दिवशी एका मोठ्या हॉल मध्ये सगळे जमले होते. राष्ट्रपती महोदय मंचावर येत असल्याची घोषणा झाली. हॉल लोकांनी खचाखच भरला होता. सगळे जण चर्चा करत होते. राष्ट्रपती महोदयांचं आगमन झालं. सगळीकडे शांतता पसरली. आज शौर्य दाखवलेल्या मुलांना राष्ट्रपती वीरपदक पुरस्कार प्रदान करणार होते. आपल्या आई-वडिलांभेजारी अमृता बसली होती. एरव्ही ही मुलगी सतत शांत असायची तिची मान आज ताठ होती आणि छाती गर्वाने फुलून आली होती. का नाही येणार? जर तिने एका माणसाला वाचवलं होतं आणि एका गुंडाला पकडून दिलं होतं. तेव्हा ती फक्त बारा वर्षांची होती. तेव्हा कसं जमलं तिला हे सगळं एवढ्या लहान वयात? तिला वाटत तीव्र इच्छा असेल. तर हवं ते मिळतंच! जेव्हा कोणत्या ही व्यक्तीची एक गोष्ट स्वतःहून करण्याची इच्छा असेल तर तो काहीही करू शकतो हे तिला समजले होते.

तसं म्हंटलं तर ती आई-वडिलांवर ओझं च होती. घरची गरिबी त्यात पायाकडून अपंगा. उजव्या हाताची बोटं वेडी-वाकडी. खाली बसून सरकत सरकतच पुढे जावं लागत होतं आणि ही अशी मुलगी एका अनोळखी व्यक्तीचा जीव वाचवण्यात सफल झाली होती.

Page :

Date: / /

Topic :

खरंच, कसं घडलं आपल्या हातून हे? ती विचार करू लागली. या गोष्टीचे तिला आजही आश्चर्य वाटते. त्या रात्री आई-वडील थकून गाढ झोपले होते. तिला मात्र झोप लागत नव्हती. एकदम तिला 'वाचवा... वाचवा...' असा मोठा आवाज ऐकू येऊ लागला. अमृताला वाटलं की तिला भ्राम भ्राम होत आहेत पण आवाज परत-परत येऊ लागला. तिला स्वस्थ बसवेना. त्या आवाजाच्या दिशेने बसून फट-फटत हळूहळू पुढे निघाली. गल्लीच्या तोंडाशी एकजण खाली जमिनीवर उताणा पडला होता. त्याला खूप लागलं होतं. तो गुंडाला हात जोडून विनंती करत होता, की मला नको मारू पण तो गुंड त्याच्यावर पिस्तुल रोखून त्याला दरडावत होता.

अमृता बाजूने हळूहळू सरकत... सरकत आली. आपल्या वेड्यावाकड्या झालेल्या हाताने पिस्तुल धरलेल्या हातावर आपलं सारं बळ एकवटून फटका मारला. या अनपेक्षित हल्ल्याने त्याचे पिस्तुल उडून बाजूला पडले. तेव्हा तो आश्चर्याने क्षणभर तसाच गोंधळून उभा राहिला आणि लगेचच पिस्तुल धोप्यासाठी वाकला पण तोपर्यंत अमृता चपळीने त्या पिस्तुलावर घटपणे बसून राहिली होती. यापेक्षा वेगळं काही तिला करता येत नव्हतं व ते करणं तिला शक्य ही नव्हतं. एव्हाना तो खाली पडलेला माणूस हळूहळू उभा रहायचे प्रयत्न करत होता. थोड्या वेळात तो उभा राहिला व त्या गुंडाला ढकलू लागला. त्याचवेळी आपलं असेल नसेल, तेवढं बळ एकवटून अमृता जोर जोरात ओरडू लागली. त्या आवाजाने

Rajdhani

For Educational Use

Smart

100

Page :

Date: / /

Topic :

आसपासचे लोक जागे झाले. काही जण तिथे जमा झाले होते. त्यातल्या एका मुलीने जाऊन बाकीच्या लोकांना बोलावले. तिथे लोकांची गर्दी जमली होती. अमृताचे आई-बाबा आले होते. गुंडाला पिस्तुल न मिळाल्याने पळून जाणं व प्रतिकार करणं शक्य झालं नाही. लोकांनी पोलिसांना बोलवून व त्या गुंडाला त्यांच्या ताब्यात दिले. ते म्हणू लागले की याने अनेक गुन्हे केले होते म्हणून ते अनेक दिवसांपासून ह्या गुंडाच्या शोधात होते.

अमृता तिच्या पायाकडून अपंग व उजव्या हाताची बोटं वेडी-वाकडी असून देखील, तिने दाखवलेल्या प्रसंगावधानाबद्दल आणि साहसाबद्दल तिचं कौतुक झालंच, पण गुंडांच्या तावडीतून वाचलेल्या माणसाने तिचे खूप-खूप आभार मानले व तिला सांगितले की, "मी तुला वचन देतो की या पुढचा तुझा शिक्षणाचा सर्व खर्च व जबाबदारी मी स्वीकारतो." स्थानिक प्रशासनाने शौर्यपदकासाठी तिच्या नावाची शिफारस केली आणि आता काही मिनिटातच राष्ट्रपतींकडून तिला ते मिळणार आहे. या घटनेनंतर तिच्या आई-वडिलांची मान गावने वर झाली आणि त्या दिवसापासून त्या शहरात अमृता विषयी आदर निर्माण झाला.

युगंधा खोबरेकर.

इ. ए. वी.

जयगणेश इंग्लिश मिडियम
स्कूल.

Topic :

Page :

Date : / /

सल्लाही वाटते कविता कराविशीं...

सल्लाही वाटते कविता कराविशी,
पण शुद्ध मन मान्य करतच नाही...

सल्लाही वाटते कविता कराविशी,
पण दृष्य मात्र उमगतच नाही...

सल्लाही वाटते कविता कराविशी,
पण काय करू शब्द सूचतच नाही...

सल्लाही वाटते कविता कराविशी,
पण यमक जुळतच नाही...

सल्लाही वाटते कविता कराविशी,
म्हणता म्हणता कविता जुळली हे कळलेच नाही.

लोचना दि. आचरेकर.
आठवी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
NOTES

Topic:

Page:

Date: / /

मी... माझी शाळा..!

‘शिशुविहार’

बालवाडीपासून सुरु झालेला हा प्रवास. त्यावेळी पहिल्यांदा हळूहळू अभ्यास म्हणजे काय ? हे समजू लागलं. अ, आ, इ, ई, ... या स्वरांपासून क, ख, ग, घ, ङ, ... या व्यंजनांबरोबर मैत्री जमली. अश्वमेध, शिवाजी महाराजांचा इतिहास, पाढे आणि शालेय स्पर्धांमध्ये सहभागी होणे, आंब्याच्या झाडाभोवती ‘पकडा-पकडी’ खेळणे यांत प्राथमिक शालेमधली चार वर्षे केव्हाच संपली.

पाचवीमधली सर्वच शिक्षक माझ्यासाठी नवीन होते. माध्यमिक शाळा काय असते ? याची चाहूल पाचवीत असताना लागली. सहावीपासून कलाशिक्षकांमुळे चित्रकलेत गोडी निर्माण झाली. हळूहळू आम्हां सर्व विद्यार्थ्यांमधला शिक्षकां-बद्दलचा न्यूनगंड दूर झाला. आमच्या वर्गात वेगवेगळ्या प्रकारची मुलं होती.

Page :

Date : / /

Topic :

प्रत्येकाच्या वेगवेगळ्या तरा. प्रत्येकाच्या आवडी वेगवेगळ्या. स्नातकीपासून माझ्या वक्तृत्व कलेत प्रगल्भता येऊ लागली, चित्रकलेतील कौशल्ये समजू लागली.

प्रकृदा नववीमध्ये

असताना वर्गात गोंघळ सुरु असल्यामुळे त्या विषयशिक्षकांनी प्रत्येक विद्यार्थ्यांच्या हातावर मारले. दुसऱ्या दिवशी माझी वक्तृत्व स्पर्धा असल्याने मी माझे भाषण पाठ करत होते.

‘आज मला विनाकारण मार खावा लागणार’, असं मी मनात म्हणत होते, तेवढ्यात ते शिक्षक माझ्या डेस्क जवळ आले आणि म्हणाले (मारता- मारता) की, ‘‘ पांजरी, सुक्याबरोबर ओलंसुद्धा जळतं.’’

या त्यांच्या उद्गारांमुळे मला त्या माराचं काहीच वाटलं नाही, मार मिळाला; पण माझ्या चेहऱ्यावर स्मित हेतं आणि मला व माझ्या वर्गाला प्रकृतिपणे मिळालेली ही बहुदा पहिली आणि शेवटची शिक्षा असावी आणि आयुष्यात असेही अनुभव यायला हवेत. नाहीतर ‘मार’ कसा असतो,

Topic :

Page :

Date: / /

दुर्लक्ष केले नाही, हे विशेष ! अगदी बालवाडी, प्राथमिक मधल्या आणि हायस्कूलमधल्या सर्वच शिक्षकांच्या आठवणी माझ्या मनात स्थित आहेत. दहावीत मिळालेले 'आदर्श विद्यार्थी' हे ब्रीद म्हणजे केवळ शब्द किंवा एक पुरस्कार नाही, तर माझ्या संपूर्ण भविष्याचा पथदर्शक आहे. याची जाणीव मला माझ्या शालेने करून दिली. 'मी, टोपीवाला हायस्कूलची विद्यार्थिनी', असं इतरांना सांगताना किती अभिमान वाटतो ! मला हायस्कूलमध्ये असताना अनेक कार्यक्रमांमध्ये सहभागी होण्याची संधी मिळाली. त्यातील गोकुळाष्टमीच्या मिरवणूकीवेळी मी 'वसुदेव' बनलेले. ही संधी माझ्यासाठी आगळीवेगळीच होती. त्यावेळी नववीत होते. तो प्रसंग मी कुधीच विसरू शकणार नाही ! तो संपूर्ण कार्यक्रमच अविस्मरणीय होता.

दहावीनंतर
आम्ही सगळे विद्यार्थी विविध
मार्गांनी वर्गीकृत झालो.
हायस्कूलप्रमाणेच माझं

Topic :

Page :

Date : / /

अकरावीचं वर्ष सुद्धा अगदी अगदी अविस्मरणीय होतं. सगळेच विद्यार्थी नवीन आणि शिक्षकही नवीन आणि काही विषयही नवीन; पण कॉलेजमधील शिक्षकांच्या शिकवण्याच्या पद्धतीमुळे नवीन विषयच आवडीचे बनले आणि जे विषय ओळखीचे होते त्या विषयांचे सखोल ज्ञान मिळाले. आता तर माझं बारावीचं वर्ष सुद्धा संपत आलय; पण या शाळेतून बाहेर पडताना निश्चितच अनेक चांगल्या गोष्टी माझ्या सोबत असतील.

आमच्या शाळेचे संस्थापक 'स्व. श्री. अनंत शिवाजी देसाई टोपीवाले' यांचं व्यक्तिचित्र काढण्याची मला अपूर्व संधी मिळाली, ही माझ्या बारावीच्या वर्षातील एक विशेष घटना! अकरावीत असताना हस्तलिखित तयार करव्यासाठी संपूर्ण शाळा त्याच कामात दंग झाली होती. शिक्षक आणि विद्यार्थी एकत्र येऊन काम करत होते. त्यातही सुदैवाने मला सहभागी होता आले.

Topic :

Page :

Date: / /

माझ्या या शालेत अशा किततीतरी घटना घडल्या, ज्यांचं मोल करता येणं केवळ अशक्यच. त्या शब्दांत हुंफव्यापेक्षा केवळ स्मृतीतच जागृत ठेवाव्याशा वाटतात. अशा काही घटनांमुळे माझे आणि माझ्या शालेचे ऋणानुबंध अधिक घट्ट झाले.

आजही शालेची आठवण सुरु होते, ती शालेतील पहिल्या घंटेपासून... आणि शाळा सुरव्याची शेवटची घंटा कधीच होऊ नये असं वाटतं, कारण 'ही आवडते मज मनापासूनी शाळा, लावीते लळा की, जसा माऊली बाळा.'

- विनिता प्रशांत पांजरी.
३२ वी (कला)

Page :

Topic :

Date : / /

प्रार्थना...

आता पतुरचं जिनं, आश्वासन घेकव्यातच ठोलं,
दुष्काळापायी, झाडाला लटकणचं त्यांनी सोईचं मानलं.
होत नव्हतं विकून साटेब, घर रिकामी झालंच,
लाचारीची खूण म्हणून डोक्यात पाठी मात्र आलंच.
शिवार फुललं, यंदा पाऊस बी बक्कळ झालाय,
वरुणाराजाने किमया केली, आता ओला दुष्काळ आलाय.

पोरीचं लगीन पोराचं शिक्षण आता स्वप्नचं वाटतंच,
बड्या लोकांच्या दिलातलं आता माणूसपण बी गोठतचं.
रडण्यातच आयुष्य सरलं, आता चारं दिस उरले,
आमचे हाल करून, शेठ लोकांचे खिसे मात्र भरले.

दिस उगावला की समोर अंधारीच येते,
हातातोंडाशी गाठ कशी होईल, हीच काळजी लागते.
सारं जिनचं भिकारी म्हणून जगलो,
चांगले दिस येतील याच विचारानं हरलो.

वाटतं असं कधी टांगावं झाडाला...
मात्र सामने दिसते निष्पाप बायको रडणारी,
नि लाडकी पोरं बेघर होणारी
राहू ज्या साटेब,
आता कोणाचीच आशा नाही

Rajdhani

For Educational Use

Smart
kids

Topic :

Page :

Date : / /

इच्छा करतो बढीराजाचं राज्य कधीतरी येईल,
मगच आमच्या जिंदगानीला काही तरी अर्थ राहिल.
झालं गोलं आता सारं गंगोला मिळू दे.
देवा मुकच प्रार्थना करतो, बढीराजाचं राज्य येऊ दे.

- क्षुमिका सुरेश लोंडवळकर
१२वी (विज्ञान)

Rajbhari

For Educational Use

Smart
2021

Page :

Date: / /

Topic :

हिवाळा की पावसाळा???

आपल्या वेगवेगळ्या ऋतुंमध्ये निसर्गाने अनेक व वेगवेगळे बदल झपाट्याने होत असतात. प्रत्येक ऋतुमध्ये निसर्ग त्याचे रूप अधिकाधिक खुलवून दाखवत असतो. काही काही ऋतुंमध्ये निसर्गाचे ते रूप अगदी नयनमनोहरक असते. ऋतुंचे वारंवार बदल होणे हे देखील निसर्गाविरुद्ध अवलंबून असते. निसर्गाचा समतोल जर बिघडला तर ऋतुंवर त्याचा झपाट्याने परिणाम दिसून येतो. प्रत्येक ऋतुच्या काळावर परिणाम होतो. कधी वाढ होते तर कधी घट होते.

हल्लीच्या काही एक ते दीड महिन्यात आपल्याला थंडीचा तडाखा बसत आहे. वातावरणात फारच थंड होत आहे. पण हल्लीच झालेल्या थंडीतील ओखी चक्रीवाढळामुळे एकच खळबळ उडाली. कारण ऐन हिवाळ्यात झालेल्या पावसामुळे सर्वांनाच धक्का बसला. ओखीचक्रीवाढळाचा नास्त तडाखा आपल्या देशाच्या पश्चिम किनारपट्टीवर बसला. अरबी समुद्रात तयार झालेल्या या चक्रीवाढळामुळे तमिळनाडू, केरळ, कर्नाटक, गोवा, महाराष्ट्र, गुजरात इ. राज्यांना तडाखा बसला. ऐन थंडीत पडलेल्या पावसामुळे सगळे चित्र पालथे झाले. या पावसामुळे अनेक पिकांचे नुकसान झाले तर काही पिकांना तो उपयुक्त ठरला. समुद्राला मोठ्या प्रमाणात झरती आली. रोजच्या प्रमाणापेक्षा लाटा नास्त उंच उरल्या. या सर्वांचा परिणाम असा झाला की किनारपट्टीवरील व किनारपट्टीलगतच्या

Page :

Date: / /

Topic :

सर्व घरांमध्ये समुद्राचे पाणी शिरले. त्यामुळे घरांचे तसे त्या प्रमाणात नुकसान झाले. फक्त किनारपट्टीवर नव्हे तर त्याच्या खूप लांब सुद्धा पाऊस व वारा यांच्या स्वरूपात परिणाम दिसून आले. अतिशय पाऊस पडणे, जोरजोरात वारे वाहणे. अशा प्रकारचे परिणाम दिसून आले. तेथील पिकांची सुद्धा हानी झाली. त्यामुळे शेतकरी नाराज झाले. परंतु काही पिकांना तो पाऊस उपयुक्त ठरला त्याने मात्र शेतकरी आनंदात होता.

ओखीचक्रीवाढळामुळे हा हानीकारक परिणाम झाला परंतु यात विनोदाचा भाग असा की येन हिवाळ्यात झालेल्या चक्रीवाढळामुळे पाऊस पडला. आपल्या सोशल मिडीया वर काही यावर विनोद सुद्धा आले की, "हे वरुणदेवा, आम्हाला एकादाच कायते सांबून टाका, आम्ही स्वेटर घालायचं की रेनकोट घालायचा."

असे हे झालेले ओखीचक्रीवाढळाचे परिणाम खरंच परिणामकारक ठरले. परंतु आता सर्वकाही वरुणदेवाच्या कृपेने सुरळीत चालू आहे. त्यामुळे रोज झोपताना लागेल तसे ब्लॅकेट, स्वेटर, शाल सर्वकाही घेऊन झोपा.

दण्यवाद !!

कु. योगिनी विनायक

जाधव.

इयत्ता - ९ वी 'अ'

Topic :

Page :

Date : / /

नैसर्गिक आपत्ती

कोणी नाही अडवू शकत
कोणी नाही मात करू शकत
नैसर्गिक आपत्ती समोर
कोणाचे नाही चालू शकत.

नैसर्गिक आपत्ती अशक्ति असते
जी माणसांचे नुकसान करते
निरपराध लोकांचा बळी घेते
जनजीवन विस्कळित करून टाकते.

वाढळ आले झाडे मोडतात
परिसराची नासधुस करतात
घरावर पडून घरे मोडतात
माणसे स्वर्गवासी होतात.

भूकंप आला जमिनीला भेगा पडतात
काही माणसे गाडली जातात
नासधुस होते, नुकसान होते
माणसाने मिळवलेले सर्व काही निघून जाते.

थाला कारणीभूत माणूसच असतो
तोच हे सर्व घडवून आणतो.

हवा प्रदुषण करतो, ध्वनी प्रदुषण करतो
झाडे तोडून पर्यावरणाची नासधुस करतो.

कु. संदेश अरविंद गाडगीळ.
इयत्ता:- आठवी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
2015

Topic: जय जवान!

Page:

Date: / /

श्रावणी हेमंत सारम. (e.vi.अ)

सारे जहाँ से अच्छा
भारतीय जवान हमारा !!

जवान ! भारतीय जवान !! या दोन शब्दांवरच आपल्या भारतीय जनतेचे प्राण जिवंत आहेत. मित्रांनो, आपण बघे किती मजेत जगतो. पण सीमेवर दिवस-रात्र मृत्यूशी झुंज देणाऱ्या त्या जवानांचा आपण कधी केलाय का विचार? नुसतं भारतीय जवान म्हणून म्हलं म्हणजे झालं का? या जवानातील 'जवानगी' तुम्ही कधी समजून घेतलीय?

जवान म्हणताच प्रत्येक भारतीयाची छाती - अस्मिमानान फुलून जाते. हा नुसताच जवान नाही तर सूर्याचा तेजस्वी, अगदी तेजाने तळफळणारा आर्षाचा गोळा आहे. स्वराज्याचे स्वप्न पूर्ण करणारा शिवरायांचा वारसदार आहे. स्वतःच्या मातृभूमीसाठी प्राण पणाला लावणारा - भारतीय जवान आहे.

हा वीरपुत्र जिच्यामुळे आज एवढ्या उच्च - स्थानावर उभा आहे त्या वीरमातेला खरोखरच मानाचा सलाम! प्रत्येक आईला आपलं सुल सुप प्रिय असतं. ती त्याला अगदी नाजुकश्या कळीप्रमाठी सांभाळत असते. जसे जसे ते सुल मोठे होते. त्याची स्वप्नेही मोठी होतात. आणि त्या पिल्लाचं रुपांतर मोठ्या पक्ष्यामध्ये होतं, आणि एक दिवस असा येतो की तो आकाशात उंच झेप घेतो. ती झेप असते सैन्धात भरती होण्याची. भरतीची वेळ जवळ येते. मुलगा भरती होऊन सीमेवर

Topic:

Days:

Date: / /

जायची तयारी करतो. पण आश्चर्य त्याच्या आईच्या डोळ्यातून एक अश्रूचा थेंब नसतो. कारण तिला माहीत असतं आपला मुलगा नक्कीच जिंकून येणार. नुसताच जिंकून नाही तर संपूर्ण भारतभूमी जिंकून आणणार असतो. शत्रूशी जीव तुटपर्यंत लढतो. ज्याच्या मृत्यू झणाक्षणांना उक्ता असतो पण न घाबरता त्यावर मात करतो. कारण की तो भारतभूमीमध्ये जन्माला आलेला असतो. ज्याने संपूर्ण हिंदुस्थानच आपला धर्म मानलेला असतो तो थोडीच शत्रुसमोर हार मानणार. त्याने वशलेलंच असतं जिने आपल्याला जन्म दिलाय, जिच्यामुळे आज मी इथे आहे तिच्यासाठी आता - जगायचं नाहीतर मरायचं. आयुष्यभर ताच्यांच्या वेळेच्यात सीमेवर रक्षण करतो. आपलं संपूर्ण जीवन तो भारतीयांसाठी, स्वतःच्या देशासाठी अर्पण करून टाकतो. मिट्टी में मिलजाएंगे असं म्हणताच शत्रूलाच तो मातीमध्ये दफन करतो.

जर त्या जवानाला कोणी विचारलं की तुझा धर्म कोणता? तर तो एकच शब्द उच्चारतो 'भारत!'

ज्याच्या रक्तात हिंदुस्थान आहे

बुद्धित विवेक आहे,

ज्याच्या देहात शूरता आणि

मनात वीरता आहे,

ज्याच्या बाहूमध्ये शत्रूशी लढण्याचे

महाबळ आहे,

तोच आहे आपला

भारतीय जवान !

For Educational Use

Topic :

Page :

Date : / /

प्रयत्न हे अमूल्य रत्न,
निश्चे नसतो भाव कधीही,
श्रेष्ठ - कनिष्ठ !

प्र

यशांच्या गोड फळांसाठी,
प्रयत्नांचं अत लागतं,
प्रयत्न केव्हांनंतर यश,
लागतंच लागतं !

श

प्रयत्न हाच आहे,
परमेश्वर...
कारण प्रयत्नानेच
मेळतो ईश्वर... !

रत्न

प्रयत्नांनीच चुकलेल्यालाही,
मार्ग सापडतो
काळोख्या वाटेवर एखादा,
प्रकाशकिरण लाभतो !

प्रयत्नांनीच घडते,
अनंत चमत्कार...
विज्ञान हा सुद्धा आहे,
प्रयत्नांचाच अविष्कार... !

ओमकार हर्षद बिडये.
८ वी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
2018

Page :

Topic :

Date: / /

खरी विद्वत्ता

एकता दत्तप्रसाद खानोलकर
१०वी-अ

खूप खूप वर्षांपूर्वीची गोष्ट. एका चंद्रपूर नावाच्या राज्यात 'सोपान' या नावाचा अतिशय प्रामाणिक व गरीब परंतु बुद्धिमान मनुष्य राहत असे. राज्यातील सर्व लोकांना त्याच्या हुशारीबाबत संशय येत असे म्हणून अनेक लोकांनी त्याच्या हुशारीची परीक्षाही घेऊन बघितली. पण त्या प्रत्येक परीक्षेत तो सफल ठरला. त्याच्या या विद्वत्तेचा राज्यातील सर्व लोक द्वेष करू लागले. त्या राज्याच्या राजाला मात्र या 'सोपान' चे खूप नवल असे. तो कोणतीही असाध्य गोष्ट आपल्या बुद्धिमत्तेने कशी साध्य करतो, असा त्या राजाला प्रश्न पडत असे. म्हणूनच राजाने सोपानची बुद्धिमत्ता तपासून पाहायचे ठरवले. त्याने बाहेरील राज्यातून एका विद्वान पंडिताला बोलावून घेतले. तो पंडित खरोखरच खूप विद्वान होता. त्याला १४ वेगवेगळ्या प्रकारच्या भाषा बोलता येत होत्या. राजाने या पंडिताच्या मदतीनेच 'सोपान' ची परीक्षा घ्यावी, असे ठरवले.

दुसऱ्या दिवशी सोपानला राजदरबारात बोलावण्यात आले. त्याला कसलीच कल्पना नव्हती, की आता प्रत्यक्ष राजाच आपली परीक्षा घेणार आहे. राजदरबारात पोहोचल्यावर राजाने सोपानशी त्या विद्वान पंडिताची ओळख करून दिली. राजा आपल्या बुद्धिमत्तेची परीक्षा घेऊ

Page :

Date: / /

Topic :

पाहत आहे, हे सोपानच्या लक्षात आले. राजा सोपानला म्हणाला, "हे बघ सोपान, मला तुझ्या या अफाट बुद्धिमत्तेबद्दल नवलंच वाटते. त्यामुळे मी तुझी बुद्धिमत्ता तपासू इच्छितो. त्यासाठी मी बाहेरच्या राज्यातून या पंडिताला माझ्या मदतीसाठी बोलावले आहे. या विद्वान पंडिताला १४ वेगवेगळ्या प्रकारच्या भाषा बोलता येतात. तो तुला त्या १४ भाषा म्हणून दाखवेल पण त्यातील त्याची मातृभाषा कोणती हे तुला ओळखायचे आहे." सोपानने दूरदृष्टीने विचार करून राजाला म्हटले, "ठीक आहे. पण हे ओळखण्यासाठी मला या पंडिताबरोबर काही काळ व्यतीत केला पाहिजे. त्यामुळे मला पाच तासांचा अवधी द्या महाराज. मी त्याची मातृभाषा कोणती ते तुम्हाला ओळखून दाखवेन. राजाने सोपानला पाच तासांचा अवधी देण्याची अट मान्य केली. त्या विद्वान पंडिताने सोपानला १४ वेगवेगळ्या भाषा घडाघड बोलून दाखवल्या, व त्याही अशा की त्याची मातृभाषा ओळखणे अत्यंत कठीण होते. सोपानने खूप विचार केला आणि त्याला एक कल्पना सुचली. तो राजाला म्हणाला, "महाराज, आपण या पाच तासांच्या अवधीत आपल्या राज्यात फेरफटका मारण्यात का? त्या निमित्ताने मला या पंडिताबरोबर वेळही घालवता येईल आणि त्यांना आपले राज्यही बघता येईल. राजाला सोपानचे म्हणणे पटले. कोणाला संशय येऊ नये म्हणून राजा स्वतः त्या दोघांबरोबर राज्याचा फेरफटका मारण्यास गेला. राज्याची सफर करता करता दुपार कधी झाली हे त्यांना कळलेच नाही. ते तिघेही खूप थकले होते. त्यामुळे त्यांनी थोडावेळ झाडाखाली विश्रांती घ्यायचे ठरवले.

Rajdhani

For Educational Use

Smart
2023

Page :

Date : / /

Topic :

पुस्तक

ज्ञान मिळते पुस्तकापासून .

करमत नाही त्याच्यावाचून ...

पुस्तकाने आपल्याला जग कळते .

अन् पुस्तक वाचण्यासाठी मन वळते .

पुस्तक आहे देवता ज्ञानाची .

पुस्तक वाचून आपण प्रगती करायची .

पुस्तक नसेल तर जग अर्धवट आहे

कारण पुस्तकानेच जग परिपूर्ण आहे !

तनुजा शरद धुरी

इयत्ता - ८वी / क

Rajdhani

For Educational Use

Smart
MATHS

Topic :

Page :

Date : / /

धन्यवाद !

धन्यवाद बाबांना

ज्यांनी मला जगायला दिलं

धन्यवाद आईला

जिने मला या जगात आणलं

धन्यवाद आजाला

जिने मला जातवाप्रमाणे वाढवलं

धन्यवाद आजोबांना

ज्यांनी माझ्यावर अफाट प्रेम केलं

धन्यवाद सावित्रीबाई फुलेंना

ज्यांनी मला शिक्षणाचा हक्क दिला

धन्यवाद त्या शिक्षकांना

ज्यांनी मला स्त्री-पुरुष समानतेचा घडा शिकवला

धन्यवाद त्या समाजाला

ज्यांनी मला देवीचं स्थान दिलं

तिरस्कार त्या लोकांचा

ज्यांनी मी जगात येण्याआधीच

मला मारण्याचं कृत्य केलं

- कु.पुर्वी गणेश वरक
१० वी 'क'

Rajdhani

For Educational Use

Smart

Topic :

Page :

Date : / /

40

स्वागत..

मी संध्याकाली माझ्या आईबरोबर समुद्राकाठी फिरत होते. अथांग समुद्रावर अदृशून रंगांची उधळण होताना मन प्रसन्न होत होते. मनात कायम वादत होते ह्या समुद्रात किती मासे असतील? किती प्रकारचे असतील? किती प्रकारची सागरी संपत्ती या सागरात दडलेली असेल, असे विविध प्रश्न डोक्यात घेऊन मी घरी आले आणि ह्या विचारांच्या विश्वात मी झोपी गेले.

जिव्या गर्द चकचकणाऱ्या महालात मी प्रवेश केला होता. सागरी अन्वयारण्यातून परी जशी मी फिरत होते. छोटे-छोटे मासे माझ्याकडे टक लावून पाहत होते. काही मासे माझ्या हाताला स्पर्श करून जात होते. पका मोठ्या दगडी कमानीतून मी आत प्रवेश केला. सागरी वेली, सागरी फुले हलून माझे स्वागत करत असताना पहायला मिळाले. मी अचंबित झाले. पहातच राहिले. वेगवेगळे रंग बदलणारी प्रवाळे (कोरल) माझ्या दृष्टीस पडली. त्यांना हात लावण्याचा मोह मला अनावर झाला आणि हात लावताच नाराज झाले. ली प्रवाळे रडलेली चेहरी केलेली मी पाहिली आणि झटकन दूर झाले, परत प्रवाळे हसताना मी पाहिली. जशी मी खोल-खोल जात होते. त्या महालाकडे सरकत होते. पटेरी, रंगीत, मोठे, मध्यम आकाराचे मासे मला घाबरवण्याचा

Rajdhani

For Educational Use

Smart

Page :

Topic :

Date : / /

49

प्रश्न करत होते. काही मासे ही कोण आपल्यातली नाही अशा बुचकळ्यात फिरताना दिसत होते.

एका ठिकाणी मला आश्चर्यच वाटले. माणसे पाव-बटर खातात हे मला माहित होते पण मासे सुद्धा पाव-बटर खातात हे पाहून मला मात्र आश्चर्य वाटले आणि त्या पावाच्या तुकड्याला हात लावायचा प्रश्न करताच 'माझा घास हिसकावून घेतात' असे असजून माशांनी माझ्यावर आक्रमणच केले. मी घाबरून खालीच बसले. मासे माझ्याकडे बघून हसू लागले. हळूच मी सावरत उठून पुढे निघाली. झव्य दरबार मला ओळ्याने मदवलेला दिसला. त्यात मत्स्यराणी फिरताना मला दिसली. पुढं धाडस करून कोण ही आली अशा आवेशात माझे स्वागत करण्यात आले. हळूच आजू-बाजूला मत्स्यराणीच्या संरक्षणासाठी मुक्त संचार करणारे समुद्र सर्प दिसत होते. सगळ्या दरबारांना वेढा घालून बसलेला देवमासा निवांत पडून पाण्याचे फुत्कार सोडताना पाहायला मिळाला. सर्व शांत होते पण सर्वांच्या मनात भीती असल्याची मला जाणवली. मी मन घट्ट करून मत्स्यराणीला नमस्कार केला. ती थोडी रागातच दिसली का ग माझ्यावर रागावली आणि ती रडू लागली.

"आमच्या या शांत विश्वामध्ये तुम्ही हस्तक्षेप करू लागलात. आमच्या सवशी बदलू पाहत आहात. आमची छोटी छोटी झावडे पकडून त्यांची हत्या करत आहात. देवाले दिलेले पूर्ण जीवन तुम्ही जगता मग आम्हांला का जगू देत नाहीत. मोठ्ठ्या जहाजांचा तुम्ही मुक्त संचार करता. त्यांच्या आवाजाने आम्हांला बहिरे करून

Rajlham

For Educational Use

Smart
next

Page :

Topic :

Date : / /

५२

टाकता. आमच्या मोठ्या झावंडांवर तुम्ही तुमची जहाजे घालता. आमच्या काही झावंडांना या जगातूनच नामशेष करून टाकता. आमच्या खाण्यात प्रदूषणवाले पाणी आणून मिश्रतात. जहाजातील नको ती द्रव्ये आमच्या खाण्यावर सोडतात आणि आमचे हालहाल होतात. तूच...! तूच मगाशी हसली होतीस ना माझी मुले पाव खातात तुम्हीच सवय केली ती. त्यामुळे आम्ही अंडी घालू शकत नाही आणि आम्ही अंडी घातली नाहीत तर तुम्हांला खायला मासे तरी कसे मिळणार? आमच्या जीवावर तुम्ही उठतात.” मला काय बोलावे ते सुचेनाच. सोनेरी दिसणारा महान नारिंगी-तांबडा दिसायला सुरूवात होत होती. काही माशांची लगबग चालू होती. हे पाहताना मला पुढे आश्चर्यजनक वाटत होते पण ती मत्स्थराणी रडवेल्या चेहऱ्याने माझ्याकडे बघत होती आणि मी तिच्याकडे पहात होती. एकदम माझ्या कानावर धड्याळाच्या गजराचा आवाज आला आणि मी खडबडून जागी झाले. पण मला वाटत होते मी त्या पाण्यातल्या महानातच आहे अजून. पण मी मात्र पलंगावरच गप्प बसून होते.

मत्स्थराणीने सांगितलेले दुःख खरंच होते ना?

मिहिका विजय केनवडेकर.

इ.८ वी (अ)

For Educational Use

Rajdhani

Smart Kids

43

Page :

Date : / /

Topic :

आमचे कौकण.

कौकण आमचे लयभारी...,
नारळबागा आणि आमराई.
माणसं कशी साधी झोळी,
जशी माडांवरील शहाळी.
बोली भाषा आमची मालवणी,
'माका-नुका' बोलते ही वाणी.
दर्याकिनारी वाळू रूपेरी
शेतकरी पिकवतो काजू न सुपारी.
भातासोबत व्हावल्याचं कालवण,
पर्यटनासाठी तारकली-मालवण.
घशेघशी गणपती बाप्पा,
भजनबारी नि गजाली गप्पा.
जत्रेत देव काढतात वारी,
शिमश्यात रंगतात सोंग भारी.
पाहुण्यांचे स्वागत इथे होते भारी,
पण अपवून घेत नाही कौकणाची दादागिरी.
चला तर मग मालवण पसटीत बसा
"येवा कौकण आपलाच आसा...,
येवा कौकण आपलाच आसा...!"

अनुश्री संजय वराडकर
इ.द.वी, जय गणेश स्कूल.

For Educational Use

Rajdhani

Smart
2019

मी द्रौपदी...

माझं नाव प्रेकताच अनेकांच्या भुवया उंचावल्या असतील, मी काय बोलणार याची उत्सुकता असेल तुमच्या मनात. आज मी बोलतेय कारण पाच हजार वर्षांपूर्वी जे घडलं ते पुन्हा घडू पाहतंय म्हणून! इतिहास स्वतःची पुनरावृत्ती करत असतो, पण मला इतिहासाची पुनरावृत्ती होऊ द्यायची नाही आहे. भ्रर सभेत दुःशासनाने माझं वस्त्रहरण करण्याचा प्रयत्न केला, माझा अपमान केला. खरं तो माझा अपमान नव्हता तो समस्त स्त्री वर्गाचा अपमान होता. दुष्टांना धडा शिकवायचा म्हणून कुरुक्षेत्रावर धर्मयुद्ध छेडलं, फक्त माझ्या अपमानाचा प्रतिशोध म्हणून नाही. जे माझ्यासोबत घडलं ते अन्य कोणत्याही स्त्रीसोबत होऊ नये म्हणून, युगानुयुगे ही द्रौपदी पुन्हा कधीही पणाला लागू नये म्हणून. पण झालं काय? आज पुन्हा द्रौपदीचे अस्तित्त्व पणाला लागलंय. आज ती पुन्हा द्युतगृहात उभी आहे. पुरुषांच्या अहंपणाने ती पुन्हा पणाला लागलीय.

काळ बदलला की परिस्थिती बदलते. पण आमची स्थिती आजही तशीच आहे. आमची खरी स्थिती कशी आहे सांगू? मुकीकडे आम्हाला देवी समजून, पूज्य मानून देहाप्यात ठेवतात, तर दुसरीकडे खेळणं

Topic:

Page:

44

Date: / /

समजून तिला हवं तसं खेळवतात. नियतीने स्त्रीपणाचे ओझे आमच्यावर टाकले. आज आम्ही हे ओझे सांभाळत पुरुषांच्या उहंकाराला तोंड देत आहोत. आम्हाला नेहमीच या पुरुषाने अबला समजलं. आम्ही कधीच पुरुषांच्या आधाराशिवाय जगू शकत नाही, आम्हाला स्वतःचं अस्तित्व नाही हे पुरुष ठासून सांगत आले आहेत. पण आजच्याच युगाची गोष्ट म्हणायची झाली तर स्त्रिया नोकरीबरोबर घरही सांभाळतात. संसार आणि नोकरी अशी कसरत करताना त्या कधीच बिथरत नाहीत. आता हेच काम पुरुषांना करावं लागलं तर? पुरुषांनो क्विस आई किंवा बायको घरी नसताना नोकरी आणि घर सांभाळताना त्यांची किती दमछाक होईल? पार कोलमडून जातील ते! मग असं असताना हे पुरुष आम्हाला अबला म्हणतात? आम्ही अबला नाही. खरं तर आम्ही अबला कधी नव्हतोच. पुरुषांनी आपलं मोठेपण गाजवण्यासाठी अबलापण फक्त आमच्यावर लादलं. २१ व्या शतकात दिल्ली आणि कोपर्टीतील निर्भयाच्या रूपाने मी पुन्हा जन्मले. माझ्यावर झालेला अन्याय आणि निर्भयावर झालेला अन्याय भले वेगळे असले, पण अन्याय करणाऱ्या पुरुषांची मानसिकता मात्र एकच होती. आज मला कळतंय की

Page :

Date : / /

Topic :

निरोप ...

पहिलाच दिवस होता शाळेचा
जेव्हा सारंच काही अनोळखी होतं,
अनुभवायचा प्रश्नच नव्हता
जेव्हा आयुष्य काय असतं हेच माहीत नव्हतं
हव्हहव्ह मोठं होत होतो
कधीकधी शाळेचा कटाळा करत होतो,
आज जेव्हा शाळेला निरोप द्यायचाय
वाटतंय, खूप काही शिकायचं राहून गेलं ...

भूतकाळात मन शिरत होतं
आठवणींचं जाळ नजरत येत होतं
पहिलीपासून देहावीपर्यंतच्या प्रवासात
मैत्रिणींशी असलेलं नातं जिवलगतेने जपलं होतं.
खूप काही बोलायचं होतं,
खूप काही जगायचं होतं,
थोडेच दिवस राहिले तेव्हा कळलं,
शाळेला निरोप देण्यासाठी,
मन काही तयार होत नव्हतं.

Rajdhani

For Educational Use

Smart
PAGES

Topic :

Page :

Date : / /

जाता-जाता कुठेतरी
काहीतरी राहिल्यासारखं वाटत होतं,
तुद्ध नये कधीच असं वाटणार ते
शिक्षकांशी जोडलं गेलेलं, अनोळखं नात होतं!
शाळाच आमचं विश्व होतं
शाळाच आमचं सर्वस्व होतं
पक्षी आज आकाशात झेप घेतोय,
त्याला कुठे माहीत,
घरत्यातच त्याला सरं स्वातंत्र्य होतं ...

-विमल राजेंद्र परब.
१०वी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1000

Topic :

Page :

Date : / /

६०

आमची आनंददायी सहल!

व्हातीचं वर्ष सुरू झालं. जूनमध्ये शाळा सुरू झाली. शाळा सुरू झाल्यानंतर काही नवीन विषय, नवीन शिक्षण आणि तो नवीन अभ्यास यात सर्वच रमून गेलो. पण थोड्याच दिवसात डोळ्यांसमोर आली ती तिमाही व सहामाही परीक्षा या परीक्षांमुळे सगळी मुले पुवढी कंटाळली की, सगळी सांगू लागली, “आता कुठे तरी सहलीला जाऊया.” पण आमच्या शाळेचा एक नियम होता जो विद्यार्थी ‘नापास’ असेल त्या विद्यार्थ्यांस सहलीला जाता येणार नाही. त्यामुळे बऱ्याच विद्यार्थ्यांचा ‘मूड ऑफ’ झाला. काही मुले सहलीला येऊ शकली नाही.

पण सहल जाणार कुठे? हा एक मोठाच प्रश्न होता. आमच्या वर्गशिक्षकांनी व आम्हाला शिकवणाऱ्या काही शिक्षकांनी यावर एक चांगला उपाय शोधून काढला... त्यांनी कोल्हापूर हे ठिकाण सहलीसाठी निवडले. झालंतर, आता आमची सहल मालवण - कोल्हापूर - महालक्ष्मी मंदिर - कण्हेरी मठ - कोल्हापूर - मालवण अशी पंधरा दिसेंबरला जायची ठरली.

आम्हाला सगळ्यांना सकाळी पाचची वेळ

Rajdhani

For Educational Use

Smart
mats

Topic :

Page :

Date : / /

६९

दिली. सगळी मुले सकाळी पाचला आली. मुलांची हजेरी वगैरे घेऊन आमची सहल पाच-वीसला निघाली. सहल निघताच क्षणी आम्ही भरपूर मजा केली. साधारण सकाळी आठला महालक्ष्मी मंदिरात पोचलो. तेथे प्रवही गर्दी होती की आम्हाला मुखदर्शन घेऊन यावं लागलं.

थोडावेळ तिथे विसावा घेतल्यानंतर आम्ही पुन्हा पुढच्या प्रवासला गेलो. साधारण साडेदहा वाजता आम्ही गोकुळ दुध डेरीच्या ठिकाणी गेलो. ती डेरी प्रवही मोठी होती की, त्या डेरीकडे आम्ही पाहतच राहिलो. तिथे थोडावेळ वाट पाहिल्यानंतर गोकुळ दुध डेरीच्या आत जाण्याची परवानगी मिळाली. गोकुळ दुध डेरी मध्ये आम्ही प्रवेश केल्यानंतर आम्हाला पुढाचे प्रकार दाखवण्यात आले व त्याचे पैकींग कशाप्रकारे होते हे दाखविल्यात आले.

त्या नंतर बारा वाजता आम्ही ठीक कोल्हापुरात आलो. कोल्हापुरात नाष्टा केल्यानंतर आम्ही ठीक एक वाजता कप्लेरी मठामध्ये प्रत्यक्ष जिवंत दिसणाऱ्या मूर्ती पाहिल्या. तेथे तर जमीन नांगरणार दोन बैल तसेच बारा बलुतेदार यांचे हुबेहुब पुतळे त्या ठिकाणी पाहिले. या मठामध्ये एक ते तीन पर्यंत फिरलो. याठरून

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1000

Topic :

Page :

Date : / /

६२

तुम्ही विचार करा की हा मठ किती मोठा असेल!
नंतर आम्ही साडेपाच वाजता डिमार्टला पोचलो तिथे खूप खरेदी केली. आमच्या शिक्षकांनी तर खूपच खरेदी केली होती. त्या बरोबर आम्हीही केली तिथे खूप खाऊ घेतला, कपडे घेतले, सेंट घेतले, इत्यादी. बऱ्याच वस्तू घेतल्या आणि सगळ्यांनी आठ वाजता गाडीकडे धाव घेतली. सगळे गाडीत बसले व परत शिक्षकांनी हजेरी घेतली. आठ-वीस ला गाडी परत मालवणला जायला निघाली. वाटेत गगनबावडा येथे मुका हॉटेलमध्ये आम्हाला जेवण्यासाठी नेले तेथे आम्ही दहा वाजता पोहोचलो. तेथे आम्ही पोट भरून जेवलो आणि परत गाडीत बसलो. अकराला आमची गाडी तेथून निघाली. या सहलीमध्ये आमच्या शिक्षकांचा सर्वात मोठा वाटा होता. कारण शिक्षकांमुळे ही सहल योग्य रित्या संपन्न झाली. अशी ही सहल माझ्या आयुष्यातील अविस्मरणीय सहल म्हणून लक्षात राहणार आहे. ह्या सहलीचा आनंद अनुभवताना कधी दिवस संपून रात्र आली हे आम्हाला कळलेच नाही! अशी ही आमची आनंददायी सहल!

- संकेत विष्णू भोजणे.
१० वी 'ब'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1000

Page :

Topic :

Date : / /

६३

झाडे

इकडे झाडे तिकडे झाडे
आणि हिरवळ सगळीकडे !
हिरवी पाने पिवळी फुले
वाऱ्यावरती हलकेडुले ...
इकडे फळे तिकडे फळे
गोड मधुर रस गळे ...
झाडांची शंडगार छाया
करते आपल्यावर प्रेमाची माथा,
झाडेच झाडे भावूया !
चांगले काम करूया !!

क.पूर्वा राजन आचरेकर.
इथत्ता - ८ वी 'क'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1993

Topic :

Page :

Date : / /

६४

कथा एका वासरची..

(एका लहानशा खेडेगावातील एका गायचे वासर, एकदा माळरानावर चरायला गेले असता वाट चुकले. ते खूप वेळ भटकत होते; पण त्याला मात्र घस्चा रस्ता काही सापडेना...)

मी आहे एक ओढाळ वासर ! एके दिवशी मी माझ्या आईसोबत माळरानावर हिंडायला आले. मी प्रथमच ते जग पाहिले होते. माळरानावस्ची ती हिरवळ, लुसलुशीत शवत, बाजूने वाहणारा पाण्याचा छोटासा झरा, कोवळे ऊन, कोकिलेचे मधुर सुर, शंड वारा यांना मी भाळले व मोकळेपणाने फिरू लागले. फिरता फिरता मी माझे देहभान हरपले. इथे जाऊ की तिथे जाऊ असे मला वाटू लागले.

काही वेळानंतर मला आसले, की माझ्या आसपास, दूरदूरवर कोणीही नव्हते. सकाळचे कोवळे ऊन जे मी पाहिले होते ते आता रात्रीच्या शडद काळोखात बदलू लागले होते. कोकिल कदाचित तेथून केव्हाय दूर निघून गेली होती. झप्याची खळखळ मला घाबरवू लागली. सूर्याची जागा आता चंद्र घेऊ लागला होता.

For Educational Use

Rajdhani

Smart

Topic :

Page :

Date : / /

६५

मला खूप भीती वाटत होती. मी आईला आवाज द्यायला सुखवात केली. मोठमोठ्याने ओरडले. पण माझा आवाज ऐकण्यासाठी आई माझ्यापासून खूप दूरवर गेली होती. ओरडता ओरडता माझा आवाज फुटेनासा झाला. मी तहानभुकेने व्याकूललेले होते. शिवाय तो दाट काळोख मला आता जीवघेणासा वाटू लागला. त्याच अवस्थेत मी एका झाडाखाली बसले मात्र मला माझ्या घराची, आईची राहून राहून आठवण येत होती. झोप काही लागत नव्हती. कारण आईच जवळ नव्हती ! ती कुठे असेल, कशी असेल, तिला माझी आठवण येत असेल का ? हेच प्रश्न मनाला सतत पडत होते. ती एक रात्र मी कशीबशी घालवली.

पहाट झाली. क्षितिजावरून सूर्य आपले तेज घेऊन प्रकट होत होता. वातावरण किंचित लालपिवळसर भासत होते. आकाशातील ढगांनी सौम्य व सुंदर असे रूप धारण केले होते ; पण माझ्यावर याचा काहीच परिणाम झाला नाही. कारण यापेक्षाही लाखो पटीने बहुमोल असणारी आई आता याक्षणी माझ्याजवळ नव्हती. मी विचार करत होते, तोच दूरवर कोवूनतरी, अस्पष्ट असा आईचा

For Educational Use

Rajdhani

Smart

Page :

Topic :

Date : / /

६६

आवाज मला मेकू आला. मी त्या दिशेने पाहून जोरजोरत धावू लागले. सुदैवाने आज आमचा मालक तिथेच गाई चरायला घेऊन आला होता. मी माझ्या आईजवळ द्यावत गेले व आनंदाने तिच्या कुशीत शिरले.

मी फक्त एक रात्र माझ्या आईपासून दूर राहिले असेन ! पण मात्र मला या जगापेक्षाही बहुमोल असलेल्या माझ्या आईचे महत्त्व कळून चुकले होते ! कारण... आईची जागा कोणीही घेऊ शकत नाही.

हर्षला महेश घाडीगावकर
इ. ८ वी - क

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1982

Topic :

Page :

Date: / /

युवा पीढ़ी - किस ओर - १

डॉ. अब्दुल कलाम ने कहा था, कि 'युवाशक्ति ही राष्ट्र की असली संपत्ति होती है।' इसलिप राष्ट्र के उन्नति में युवा पीढ़ी का स्थान तो अनिवार्य होता है। युवापीढ़ी से ही राष्ट्र में उन्नति हो सकती है। क्योंकि दूसरे पीढ़ी के बदले युवापीढ़ी में बहुत ज्यादा आत्मिक और शारीरिक बल होता है। राष्ट्रोन्नति में तो सबसे ज्यादा आवश्यकता आत्मिक बल की होती है। आत्मिक बल से ही राष्ट्र का विकास संभव है। पर अफसोस से यह कहना पड़ता है, कि आत्मा की शक्ति का ही आजकी युवापीढ़ी में सर्वथा अभाव दिखाई देता है। यह है वर्तमान भारत के युवा पीढ़ी की दशा!

आजकी युवापीढ़ी तो जैसे निष्क्रिय बन चुकी है। उनमें राष्ट्र के प्रति कोई दिलचस्वी नहीं है। आज के युवकोंको भ्रमित किया जा

Topic :

Page :

६८

Date: / /

रहा है, वो भी राजनेताओं के जरिप। आजकल के कुछ राजनेतापुँ युवकोंको पैसों का लालच देकर अपनी संघटना के लिप, अपने राजकीय पक्ष के लिप कार्य करने के लिप प्रवृत्त करते हैं। और यह बरसोंसे चला आ रहा है। डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर जी को भी उनकी युवावस्था में ऐसीही प्रक राजकीय संघटना में शामिल होने के लिप कहा गया था, पर उन्होंने इससे साफ इन्कार कर दिया। ऐसे आदर्श युवक आज की इक्किस्वी सदी में शायद ही कोई होंगे।

आजकल तो उन्नति का अर्थ है - पैसा। बल्कि पुराने जमाने में उन्नति का अर्थ होता था, स्वाभाविक प्रगति करना। आजकल राष्ट्रीय स्तर के नेताओंका सर्वथा अभाव दिखाई देता है। जिन्होंने हमारे राष्ट्र को प्रगत, शक्तिशाली और महान बनाने के लिप अपनी जान दाव पर लगा दी थी, बहुत कष्ट उठापुँ थे। ऐसे राष्ट्रीय नेता आज भारत में दिखाई ही नहीं देते।

Topic:

Page:

६६

Date: / /

आजकल के युवकों में चित्रपट जगत का और पश्चिमी सभ्यता का प्रभाव बहुत ज्यादा है। चित्रपटों में जो भी दिखाई देता है, उसे अपनी जिंदगी मानकर, उस चीजों को अपने जीवन में अपनाकर आज के युवक इसीमें धन्यता मानते हैं। उनकी सोच की सीमा यहाँपर ही आकर समाप्त होती है। यही उनका एकमात्र भविष्य होता है। ऐसे युवक भारत देश के लिए क्या करेंगे? आज की पीढ़ी, आज के युवक किस ओर जा रहे हैं? यही एकमात्र सवाल हमें हमारे राष्ट्र के बारे में सोचने के लिए मजबूर करता है।

भारतीय संस्कृति एक आदर्श कार्य का प्रतीक है। पर यह संस्कृति भारत में से कहीं गुम हो चुकी है। जिससे राष्ट्र की स्वयंसिद्धता को हानी पहुँच सकती है। इस लिए युवा पीढ़ी को अपनी शक्ति का सदुपयोग करना चाहिए। पर इससे पहले उन्हें अपने शक्ति का पहचान होना बहुत जरूरी

Topic:

Page:

100

Date: / /

है। जिससे भारत गतीशील बन
सकता है।

‘मूँद पर तेजस्विता है,
मन में प्रसन्नता है,
चारित्र्य जिसका शुद्ध है,
विचार जिसके नेक है,
वही आदर्श युवक है।’

विनिता प्रशांत पांजरी
३२ वी (कला)

Topic:

Page:

109

Date: / /

साक्षर भारत-समर्थ भारत

हमारा भारत देश एक विकसनशील राष्ट्र है। भारत का सरकार भी अपनी भारतमाता को आगे ले जाने के लिए अधिक प्रयत्नशील है। इसी कारण तरह-तरह के उपक्रम, योजनाएँ भारत सरकार ने अपने देश में शुरू किए हैं। पर इन योजनाओंसे आज भी कई लोग अनजान हैं। क्योंकि हमारे भारत देश में निरक्षरता की समस्या अभी भी है।

हमारे भारत देश में सिर्फ 68% ही साक्षरता है। बाकी 32% निरक्षरता है। इसलिये बहुत सारे लोग सभी योजनाओंसे मिलने वाले लाभों से वंचित ही रहेंगे। भारत में बेरोजगारी की समस्या भी बढ़ती जा रही है। ग्रामीण लोग पढ़ाई का महत्त्व नहीं जानते इसलिये वे लोग निरक्षर रहते हैं। और ऐसे लोग दुनिया के पिछे रहते

Topic :

Page :

102

Date : / /

हैं। यह चित्र बदलना जरूरी है।
कुई ऐसे भी बच्चे
होते हैं, जो पाठशाला नहीं जाते।
इसलिए सरकार ने 'साक्षरता अभियान'
का प्रसार किया है। जो प्रौढ़ निरक्षर
लोग हैं, उनके लिए 'प्रौढ़ साक्षरता
अभियान' भी शुरू किया है।

हमारे भारत देश में
सभी लोग साक्षर होने चाहिये।
इसलिए बच्चों को पाठशाला भेजना
चाहिये। क्योंकि बच्चे पाठशाला
जायेंगे, पढ़ाई करेंगे, तो ही उन
बच्चों का भविष्य उज्ज्वल हो सकता
है।

जब भारत में सभी
जगह साक्षरता फैलेगी, तब निरक्षरता
का निर्मूलन होगा। जितनी साक्षरता
ज्यादा उतनी हम सबकी प्रगति ज्यादा
हो सकती है। इसलिए सब पढ़ेंगे और
भारत का नाम और आगे बढ़ायेंगे।

कृतिका जोशी ।

३३ वी (कला)

Page : 4

Date : / /

Topic :

भारतीय संस्कृती

सबसे बड़ी नदी गंगा
फलों में आम सबसे महंगा

वर्ष के महीने बारा
बारिश में नाचता जग सारा

हमारा देश सबसे सुंदर
मदारी नचाता है बंदर

ये पृथ्वी है गोलमटोल
बासरी वाले कन्हैया को कहते है चितचोर

यहाँ के उत्सवोंकी करो सूची
गणेशोत्सव, बुढ़ीपाढवा, होली, नागपंचमी आदि

विभिन्न संस्कृतियोंसे ये दुनिया न्यारी
भारतीय संस्कृती है सबसे प्यारी

- स्वप्निल शिवाजी कांदळगांवकर
सहायी 'अ'

For Educational Use

Rajdhani

Smart
Park

Topic :

मेरे विचार

(अच्छे इन्सान होने के प्रति)

जीवन में अनेक बातें होती रहती हैं। अच्छी या फ़िर बुरी, यह सब बातें सब मनुक के जीवन में होती हैं। सतलब प्रत्येक व्यक्ती के जीवन में सुख और दुःख आता जाता रहता है। यह तो जीवन का मनुक अविभाज्य पैलू है, जिसे हम चाहे तो भी दूर नहीं कर सकते।

इन्सान के जीवन में सुख-दुःख होनेवाली यह मनुक बहुत बड़ी विशेषता है।

इन्सान सतलब जो अन्य प्राणियों से अलग और बुद्धिमान प्राणी माना जाता है।

इन्सान तो सब अपना-अपना जीवन जाते हैं। पढाई करते हैं, पढाई पूरी होने के बाद काम के शोध में जाते हैं, उनके काम मिल भी जाते हैं उसके बाद उनका जीवन स्थिर भी होता है। परंतु सेवे विचार के प्रति यहाँ तक ही इन्सान का कार्य नहीं होता है, बल्कि इसके अलावा भी इन्सान का कार्य होता है। सतलब अपना-अपना जीवन तो सब जी लेते हैं, खुद के प्रति सब लोग विचार करते हैं और खुद की ही सलाह देखते हैं। पर अच्छा और सच्चा इन्सान वही जो खुद से बढ़कर अन्य

Topic :

रक्ष रही हो मुझे तो बताओ क्या हुआ ? मैं भी तो हँसू .
पर जब कोई व्यक्ति किसी बात पर रोती है तो उसे कोई
जहीं पुछता कि क्या हुआ मुझे तो बताओ मैं भी तो रोऊ।

अच्छा इन्सान बनने के लिये इन्सान के मन
से स्वार्थ की भावना बिलकुल नहीं होनी चाहिये मतलब जो
व्यक्ति अच्छा काम कर रही है उसके बदले में कुछ मिलना
चाहिये। प्रेमी भावना भी उसके मन में नहीं होनी चाहिये।
प्रेमी भावना जिस किसी के भी मन में होती है वह सभ
लोगों के बरबादी का भी कारण बन सकता है।

इन्सान की असली पहचान उसके मन के स्वभाव
से होती है, पर कुछ लोग व्यक्ती के बाहरी खूबसूरती
देखकर मोहित होकर वह अच्छी व्यक्ती है प्रेमी समझते
हैं। मन परखना कोई भी जरूरी नहीं समझता और फस
जाता है, जब प्रेमी खूबसूरत व्यक्ती किसी का फायदा
उठाकर चली जाती है तब पछताना पड़ता है।

आज कल के जीवन में इन्सानों में इन्सानियत
नाम की भावना ही नष्ट होती जा रही है सब लोग स्वार्थी
बन चुके हैं केवल अपना विचार करते करते हैं, अपना ही हीत
देखते करते हैं। पहले के जमाने से मुक दूसरों के लिये
खुद के जान की पर्वा न कर के जान लुटाते थे। पर
आज स्वार्थ की भावना से मुक दूसरों की जान
लेने के लिये यानी खून भी करने से पिछे नहीं

Page :

116

Topic :

Date : / /

व्यक्तियों का विचार करता है, दूसरों के झगड़ के बारे में सोचता है, दूसरों को खुश देता है, वही इन्सान असल में इन्सान कहलाता है।

यहाँ पर मैं मुक उदाहरण देना चाहूँगी हमारे निजी जीवन में सब लोग जोकर को मुक सामूली व्यक्ती समझते हैं, उसे कुछ महत्व नहीं, प्रेमा मानते हैं। 'पर प्रेमा क्यों'? क्योंकि- वह जोकर अपना ही सजाक उठाता रहता है, अजिब सी शक्कल लेकर घुसता रहता है, प्राणियों जैसी हरकते करता रहता है, परंतु यह 'कोई नहीं समझ पाता की वह प्रेमा क्यों करता है?'- इसका कारण है की वह जोकर सब लोगों को हसता है। यह सब करना उसकी सजबूरी नहीं है, बल्कि वह ज्यादा से ज्यादा लोगों को खुश कर पाए यही अपेक्षा उसकी होती है।

ठकलानेवाले लोगों की संख्या समाज में बहुत ज्यादा होती है, पर हसानेवाले लोगों की संख्या बहुत कम होती है। अच्छे वक्त में सब साथ होते हैं, और अनेक प्रकार के आश्वासन भी देते हैं, पर असल में जब बुरा वक्त आता है तब सब लोक पीठ दिखाते हैं। और सँड फेर लेते हैं।

जब कोई व्यक्ती कुछ खाना खा रही हो तो उसके अन्य दोस्त उसके कहते हैं अकेले अकेले सँडे नहीं दोणी? कोई व्यक्ती किसी बात पर हसती है तो उसके अन्य दोस्त उसे कहते हैं अकेले अकेले

Page:

Date: / /

Topic:

हटते। आज की स्थिति कुछ आक्रामक जैसी लजर आती है। पहले तो कुटुंब के बहुत से लोग मुकामाय रहते थे। पर आजकल अलग कैसे रहने के लिये मिलेगा मेसा विचार करते हैं। पहले तो बिबते अनसोल हैं और उसका जतन करना चाहिये मेसा सोचते थे, पर अब बिबते कुछ सायनें नहीं रखते मेसा विचार करते हैं।

बुरा इन्सान बनने के लिये किसी भी प्रकार के कष्ट नहीं पडते पर अच्छे इन्सान बननेके लिये बहुत कष्ट उठाने पडते हैं। पर बुधई कितनी भी बड़ी क्यों न हो अच्छाई के सामने हार ही जाती है।

इसलिये अच्छा इन्सान बनना चाहिये और इन्सानियत का जतन करना चाहिये।

सजाली बबन सांजवेकर
(12 वी कला)

Page : 7

Date : / /

Topic :

मेरा देश

बहुत प्यार करते हैं इस देश को हरदम
इस के लिए अगडेंगे
इस के लिए लड़ेंगे
खुदा की कसम ॥१॥

इस के लिए जुटेंगे
मेहनत ही मेहनत करेंगे
रामजी की कसम ॥२॥

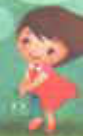
इस के लिए मिलेंगे
इस के लिए मरेगे
बागामेय्या की कसम ॥३॥

इस के लिए सहेंगे
इस के लिए सजायेंगे
ईश्वर की कसम ॥४॥

-स्वच्छित्त संजीवन
शीलवंत.
आठवी 'अ'

For Educational Use

Topic :

Page :

Date : / /

पर्यटन की समस्याएँ

आज के जमाने में हर कोई अपने काम से वक्त निकालकर कहीं संचार करने की योजनाएँ बनाता है। हर कोई अपने भागदौड़ की जिदगी से वक्त निकालकर कहीं निमग्न जगह पर घुमने जाना पसंद करते हैं। इससे उनको भागदौड़ जिदगी से राहत मिलती है। और मन को शांति मिलती है। शहर के लोग गाँव घुमने आने से उन गाँवों का पर्यटन विकास तेजी से हो रहा है।

उन गाँवों में से हमारा एक गाँव है, जिसका पर्यटन विकास उसकी सुंदरता, ऐतिहासिक वास्तुएँ, स्वच्छ और सुंदर समंदर और वहाँ पर होने वाला मछलीमारी का व्यवसाय इन्हीं चीजों की वजह से मेरे भी गाँव का पर्यटन विकास बहुत तेजी से हो रहा है। पर्यटन की वजह से लोगों को रोजगार प्राप्त हो रहा है। यह उसकी अच्छी बात है। लेकिन पर्यटन की वजह से समंदर के भीतर का माहौल बिगड़ रहा है। क्योंकि लोग समंदर के भीतर कुत्ता करते हैं। इससे जो मशीन से बहुत जोरों से आवाज पैदा होती है। इससे समंदर के भीतर जो मछलियाँ होती हैं, उन्हें बहोत हानी होती है और कभी-कभी तो इन आवाजों से मछलियाँ मरकर किनारे लग जाती हैं।

For Educational Use

Rajdhani

Smart
FOOD

Page :

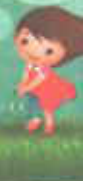
Date : / /

Topic :

किरफ यही नही पर्यटन कि वजह से कचरे कि समस्या बहुत बढ़ रही है। जो बाहर के पर्यटक आते है वह खाने-पिने कि वस्तुएँ लेते है और खाकर वही फेंक देते है। इससे स्वच्छ समंदर का समतोल बिगड़कर अस्वच्छ बन जाता है। और ये सब हानी होने की वजह से भी आज पर्यटन का व्यवसाय अच्छी तरह से चल रहा है। पर्यटन की यही समस्या नही है। इससे और भी समस्या उत्पन्न होती है। उसमे प्रदूषण की समस्या प्रमुख है। इतने बारे पर्यटक समंदर के किनारे अपनी गाड़िया लेकर आते है। उससे समंदर के किनारे वायू कि समस्या बहुत ज्यादा बढ़ रही है। इन पर्यटकों मे से कही नेसे पर्यटक होते है जो मस्ती-मस्ती मे मदयपान करके अपना होश खो बैठते है और इससे बहुत समस्याएँ खड़ी कर देते है।

यह पर्यटन तो हमारे गाँव का विकास करता है। किन्तु इससे समस्याएँ भी उत्पन्न होती है। अगर आगे यह पर्यटन व्यवसाय ठिक तरह से चलाना हो और अपने गाँव का विकास भी करना हो, तो हमे इस पर्यटन की समस्या को दूर करने की योजनाएँ बनानी होगी।

हेतल सुनिल शारीलकर
११ वी (कला)

Topic :

Date : / /

फलों का परिवार

फलों का मैं हूँ 'राजा'
 खाओ आम, रसिया ताजा
 पिला-पिला मैं हूँ केला
 रहता नही मैं कभी अकेला
 हरा-पिला मैं अमरुद
 बीज समाप्त मुझ में बहुत
 काँटे मुझपर फिर भी मैं खास
 मैं हूँ सब कहते मुझको अनन्नास
 मैं हूँ सब चमकीला लाल
 करते पसंद मुझे सब बूढ़े और बाब
 फलों का यह सुंदर परिवार
 स्वाद-रस इन में अपार

- प्रेक्षया मदन शिखे
 - पाचवी 'अ'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
kids

Topic :

Page :

Date : / /

देश का आधारस्तंभ किसान

99 अगस्त 1947... को हमारा देश आज़ाद हो गया। हमारे देश में जय-जवान, जय-किसान ये घोषणा 'लालबहादुर शास्त्री' जी ने हमारा देश जब आज़ादी के जश्न मना रहा था, तब दी थी। हमारे देश के लिए बहुत से जवान और किसानों ने शमदान किया है। हमारे भारतभूमी की जमीन बहुत ही कुशल है। बारिश खेती के लिए अत्यंत महत्वपूर्ण है। इसलिये हमारा भारत देश अन्नधान्य के उत्पादन में सब देशों से अग्रसर है। इसलिये विपुल प्रमाण में शक्कर और चावल आदि प्रकार के अन्नधान्य हमारे ही देश से निर्यात किये जाते हैं। इन उत्पादनों की वजहसे ही हमारा देश पहचाना गया है। इसकी वजहसे ही हमारे भारत की अर्थव्यवस्था बहुत मजबूत हो गई है। इसलिये किसान हमारे अर्थव्यवस्था का प्रमुख भाग है, ऐसा कहा गया तो भी कुछ गलत नहीं होगा।

यही किसान सारे मानवजाती का अन्नदाता है। किसान हमारा आधारस्तंभ या अन्नदाता होकर भी खुद ही भूक और गरिबी के बीच में दबता चला जा रहा है। उसको तो रहने के लिए ठिक से घर भी नहीं होता, और न ही पर्याप्त कपड़े होते हैं पहनने के लिए। जब किसान हम सबको धान्य देता है, तो इस किसान की दशा कौन समझेगा। सिर्फ किसान ही नहीं, बल्कि उसका सारा परिवार उसके साथ में हाथ बढ़ाकर उसको मदद करता है। दुप हो या

For Educational Use

Rajdhani

Smart Kids

Page :

Topic :

Date : / /

73

बरसात , उसके पसीने के बुँद बरसते हैं , और सब शिवार हरा-भरा होता है। और जब वो अपने खेत में अच्छी तरह की फसल देखता है , तो उसको सुकून सा मिलता है। और वो सब कुछ भुलकर अपने आप को खुदसीब समझता है।

जब ये सब धान्य बिककर उसको जो कुछ दो-चार पैसे मिलते हैं , तो उसी में ही वो समाधान मानता है। पर ये सब करने के बाद भी जो दलाल लोक होते हैं , वो ही बहुत सा पैसा कमाते हैं , लेकिन हमारा किसान ही अज्ञानी रहता है , तो सबको अन्नधान्य देता है , लेकिन उसके हात तो कुछ भी नहीं आता। बहुत से किसान हैं , जो आज भी आत्महत्या कर रहे हैं। पर ये सब स्थिती सरकार नहीं देख सकता है। और इसलिये किसानों को कुछ धान्य बेचकर थोडा-फार मोबदला मिलता है। उसी में ही समाधान की अपेक्षा करता है।

पर ये सब परिस्थिती बदलने की बारी अब आ चुकी है। किसानों और उनके बच्चों को शिक्षा के लिए परावृत्त करना चाहिए , और सब प्रकार के आधुनिक तंत्रज्ञान और रासायनिक खेतों के छोटे से छोटे किसान के पास पोहचनी चाहिए। किसानों को इन सावकारों के तगादों से छुटकारा दे देना चाहिए। और किसानों के मन में आत्म-विश्वास की ज्योति जला देनी चाहिए।

मैसा ये मानवजाती का अन्नदाता हमारे देश के अर्थव्यवस्था का आधारस्तंभ है। किसान के चेहरे पर समृद्धी और समाधान की मुस्कुराहट आनी चाहिए।

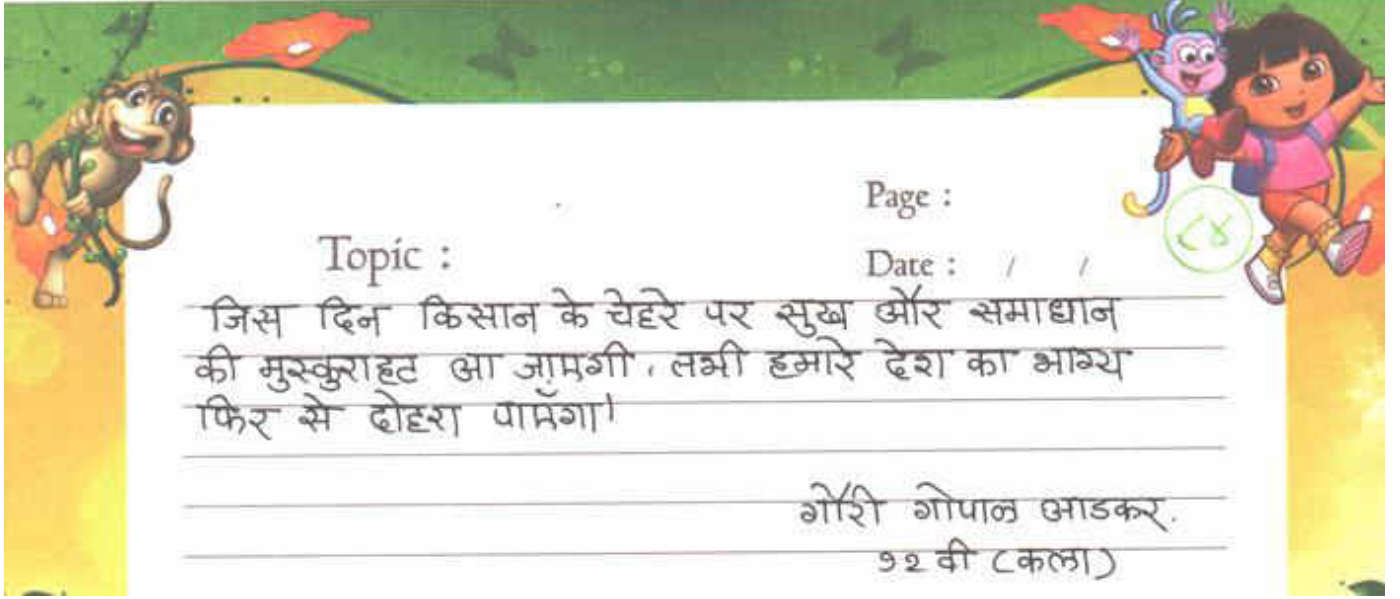
Rajdham

For Educational Use

Smart

Page :

Topic :

Date : / /

जिस दिन किसान के चेहरे पर सुख और समाधान
की मुस्कुराहट आ जायगी, तभी हमारे देश का भाग्य
फिर से दोहरा पायेगा।

गोशि गोपाल आडकर.
१२ वी (कला)

Page : 19

Topic :

Date : / /

पंछी

मक था पंछी,
जो कर रहा था सफर।
अपने बच्चों के लिए,
दाना - पानी का ॥

जब तक रहा उसके,
पंखों में जोर और दम।
उसे किसी का,
नहीं रहता डर ॥

मक-मक पत्ता इक्वठा करता,
और अपने घर को सजाता।
सुबह से लेकर शाम तक,
दाने के लिए मत्कता,
आखिर अपने घोंसले में,
आने के लिए तरसता ॥

धुमता रहा दूर-दूर,
खाना पाने के लिए।
पर जब हुआ बहुत जखमी,
तो वो तड़प रहा घोंसले की,
और आने के लिए ॥

Rajdhani

For Educational Use

Smart
1000

Page : 20

Date : / /

Topic :

आखिर गिर पड़ा,
अपने घोंसले की ओर।
बच्चों को देखकर उसने,
तोड़ दिया अंतिम दौर

- दिव्या ज. लोडणकर
- नववी 'ब'

Rajdhani

For Educational Use

Smart
PAPER

Page :

20

Topic :

Date: / /

कर्तव्य पालन यही देशसेवा

मानवी जीवन में हर एक आदमी को भौतिक, अध्यात्मिक, सामाजिक, व्यावहारिक इन क्षेत्रों में स्वकर्तव्य पालन करना पड़ता है। ये कर्तव्यों का हर एक आदमी ने मनःपूर्वक और प्रामाणिकता से कर्तव्यपालन करना जरूरी है।

सृष्टि में मानव को माता, पिता, गुरु और महापुरुष वेद, उपनिषद्, गीता इन साधनों का अभ्यास करना जरूरी है। अच्छी तरह से कर्तव्यपालन होगा तो देशसेवा ही होगी। इसमें बालक की कर्तव्यपालन के बारे में माँ प्रथम जोणी का गुरु होता है। पिता और परमेश्वर, गुरु के समान होता है।

बालक जब छह साल का होता है तब उसे विद्यालय में दाखिल किया जाता है। वहाँ उसे कई विषयों का अध्ययन करना पड़ता है। उस अध्ययन में भौतिक ज्ञान प्राप्त होता है। देश विदेशों का परिचय होता है। जगत की या देश की अनेक समस्यायें मालूम होती हैं। इसमें मैं परिवार का सदस्य हूँ, वैसे ही देश का भी नागरिक हूँ, इसका ज्ञान होता है।

सर्वधर्मसमभाव, धर्मनिरपेक्षता, आशिक्षा का निर्मुक्ति और इन सर्ष में जो कानून बनाने हैं। उसका पालन करना प्रथम कर्तव्य है।

परिवार में कर्तव्य पालन का पहला पाठ लड़कें, माँ, बाप, प्रभुविमुक्ति, संतपरिवार और भगवान इनके बारे में कर्तव्य पालन

Page :

22

Topic :

Date: / /

कैसे करे वह पुरी तरह समझना पड़ता है।
जालीबंद, स्पृश्यस्पृश्यता, अंधप्रार्थना जैसे अनेक
विषयों पर ध्यान देना पड़ता है। मानव जब कुलव्य
पालन करेगा या धर्म पालन करेगा तो उसका जीवन
और समाज का जीवन अच्छी तरह शांतिपूर्वक चलेगा।
संत महापुरुषोंने कहा है। "यह जगत ही मेरा
संसार है"। कुलव्यपालन में पुरा ध्यान देकर कमी
करना चाहिए। और किसी तरह हर एक आत्मी ने
कुलव्य पालन करने से ही राष्ट्र-सुशास्त्र ही जायेगा
और सभी की आनंद और समाधान प्राप्त होगा।

गीता अरविंद गाडगीळ
बारावी कुला

Page : 10

Topic :

Date : / /

दोस्ती

दोस्ती हमारी कुछ तैसी है....
मन की वह सच्ची है।

थोड़ी नाराजगी चलती है।
बाद में फिर हसती, खिलखिलाती है।

सब मुश्किलों का सामना साथ में करती है।
'जिले अपनी जिंदगी' दिल से कहती है।

जिंदगी में तैसे दोस्त हो,
जिनको देखकर दिल झी कहे।

अरे गार

जिंदगी में दोस्त नहीं,
दोस्ती में जिंदगी होती है।

- जॉयलिन रॉड्रीक्स
10 वी (क)

Rajdhani

For Educational Use

Smart
FOCUS

Topic :

Page :

Date : / /

इन्सान इन्सानीयत और वक्त

आज हर कोई किसी और ही ओर आकर्षित हो रहा है। धीरे-धीरे लोग इन्सानीयत भूलते जा रहे हैं। देश में इन्सानीयत का नामोनिशान दिखाई नहीं दे रहा है। इन्सानीयत यानी इन्सान के अंदर की एक भावना है। इन्सान के प्रति इन्सान की दया की भावना यानी इन्सानीयत। परंतु यह दया की भावना हर एक इन्सान के मन से निकलती जा रही है। हिंदी में कहाँ जाता है, "दोस्त दोस्त ना बढा।" यह आज के युग के लिए सच हो गया है। एक दोस्त भी दोस्त नहीं रहता है। अपने ही अपनों के दुश्मन बन गया है। दुश्मन अपने लग रहे हैं।

हर जगह पर हमें एक अच्छा उदाहरण देखने को मिलता है। जहाँ जाओ वहाँ हम देख सकते हैं। की कैसे इन्सान दयाहीन हो गया है। दया की भावना कैसे उसके मन से निकलती जा रही है। सिर्फ इन्सान के प्रति ही नहीं तो पशु-पक्षियों के प्रति भी इन्सान के अंदर दया की भावना नहीं रही है। अगर कोई कुत्ता रास्ते से जा रहा है तो उसपर पत्थर मारना हर किसी की प्रवृत्ति बन गई है। किसी भी पंछी को पिंजरे में रखना यानी उस पंछी को उसके परिवार से अलग करना है। हमें भी विचार करना चाहिए की अगर

For Educational Use

Rajdhani

Smart

Page :

Topic :

Date : / /

29

हमें कोई अपने परिवार से दूर बंद करके रखे तो हमें कैसा लगेगा ? उसी प्रकार हमें भी विचार करना चाहिए। यदि कोई इन्सान या पशु हमें घायल दिखे तो हमें उसे उसी स्थान पर छोड़ना नहीं चाहिए बल्कि उसे उचित उपचार देना चाहिए।

अगर हम आज के युग के इन्सान के बारे में सोचे तो एक चीज हमें हरमक के पास दिखाई देगी वो है वक्त की कमी। आज के युग के इन्सान के पास वक्त की बहुत कमी है। हर कोई अपने ही कामों में व्यस्त है। लोगों को दुसरे के सुख-दुःख बाटने के लिए भी वक्त नहीं है। अपनी खुद की गिरी हुई चीज भी उठाने की फुरसत उनके पास नहीं है। लोग वक्त के हाथों मजबूर बन गए हैं। एक इन्सान को दुसरे इन्सान की मदद करने का भी वक्त नहीं है। वक्त की कमी की वजह से लोग इन्सानीयत भी भूल गए हैं। अगर कोई गिर जाय तो हम उसे हाथ देकर उठाने की वजह उस पर हँसते हैं। इस स्पर्धा भरी दुनिया में हर कोई एक-दुसरे से आगे बढ़ने की कोशिश कर रहा है।

हर किसी को अपने इस व्यस्त जीवन से फुरसत के कुछ पल निकालने चाहिए। कभी कोई पशु या इन्सान घायल दिखे तो हमें उसकी मदद करनी चाहिए। हमारे इस व्यस्त जीवन से अगर हमें फुरसत मिले तो हमें कुछ नैक काम करने चाहिए। ताकी हमारे अंदर की इन्सानीयत वापस जग सके। हमें वक्त का गुलाम नहीं बनना चाहिए। हमें वक्त गवाकर

For Educational Use

Rajdhani

Smart

Topic :

Page :

22

Date: / /

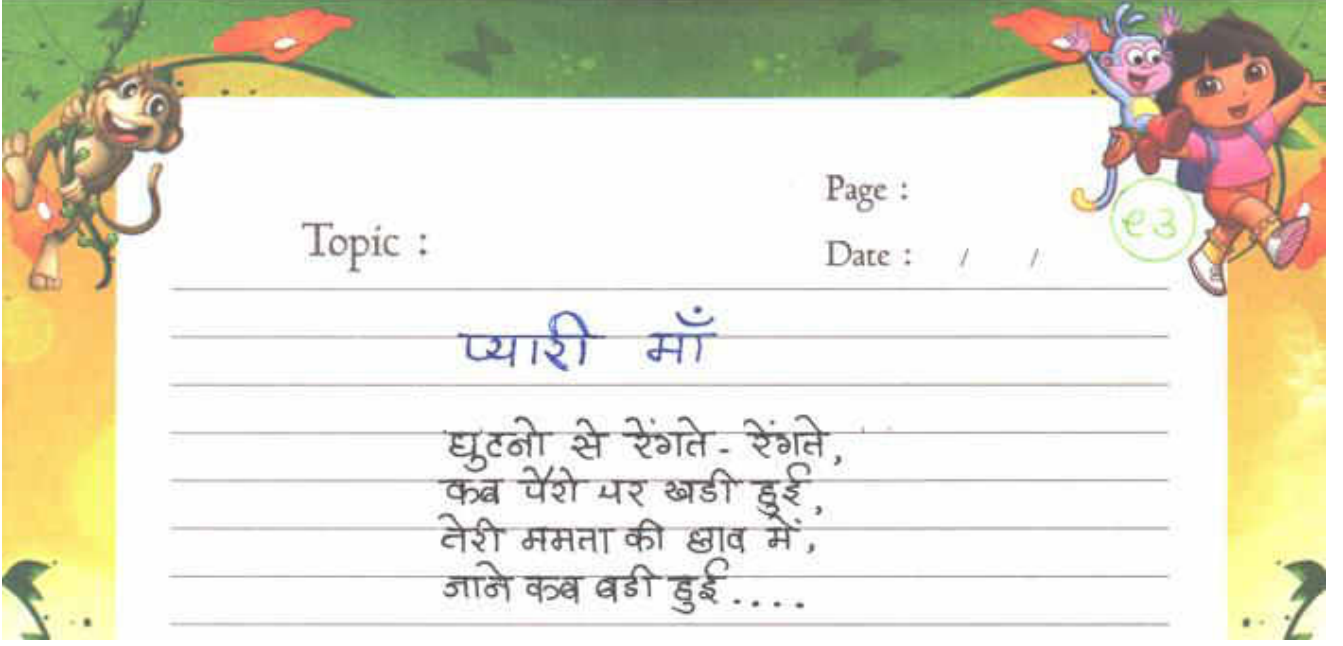
इन्सानीयत करनी चाहिन। क्योंकि वक्त से बढी
इन्सानीयत है।

मारिया लिओ डिमोजा
११ वी (कला)

For Educational Use

Topic :

Page :

Date : / /

२३

प्यारी माँ

घुटनो से रेंगते- रेंगते,
कब पेशे पर अडी हुई,
तेरी ममता की छाव में,
जाने कब बडी हुई.....

Topic :

आधुनिक बच्चे

नमस्ते मेरे प्यारे दोस्तो.....

मजे में ही ना ...!!! होना ही चाहिए, यही तो हमारे खेले-कूदने के दिन हैं। पर आज थोड़ा वक़्त निकालकर मुझे गंभीर विषय पर सोच-विचार करने हैं।

हम सब आधुनिक युग के आधुनिक बच्चे हैं। इस युग में हमारा जीवन सरल और सुखमय बनाने के लिए उनका सुंदर और उपयोगी परस्त्रुमें वैज्ञानिकों ने बड़ी मेहनत से हमारे लिए बनाई है। इस परस्त्रुमें का हम बहुत खूब इस्तमाल करते हैं। हम इस युग की "यंग युग" भी कह सकते हैं। हमारे सभी कार्य यंत्रों पर भी निर्भर हैं। हम बच्चों की तो मोबाइल, संगणक, विडीयो गेम जैसे यंग बहुत पसंद हैं और हमारी सबसे पसंदिया चीज तो इंटरनेट है। यह सब चीजें बहुत अच्छी हैं। मुझे हमारा मानना है।

मेरे प्यारे दोस्तों, यह मुझे मोहजाब है। आप जितना उसके करीब जाओगे उतने आप फुंसते जाओगे। आज हर घर की यही कहानी है कि बच्चे का मोबाइल में फुंसे रहना और माता-पिता का चिन्ता। बच्चे दिन व दिन उसमें इतने फुंस जाते हैं। कि माता पिता का अनादर करते हैं। उनसे बलमिजी करते हैं। वो हमारे लिए अच्छे खिंचकर लाते हैं।

Page :

९९

Topic :

Date : / /

और हम उन्हें दुःख देते हैं। वो अपने दिल पे पत्थर रखकर हमे पढ़ने बड़े शहर भेजते हैं। दिनभर मेहनत करके हमारे खर्च के लिए पैसे भेजते हैं। और हम वही पैसे बार में बैठके उड़ते हैं, उनके नाम से मुक-दुसरे की विदाते हैं। क्या यही हमारा कुतब्य है? क्या हुआ होस्ती, शर्म आ रही है? कुमी आपने गौर से देखा है, अपने पिता की फटे-पुराने कपडे इस्तेमाल करते हुए, माँ की दिनरात मेहनत करते हुए यह सब क्यों?

क्योंकी उनका लाडला, उनकी लाडली पढ़-लिखकर बहुत बड़ी हैं। क्या यह सब करना गलत है। और रचना सब करने के बाद आपसे अच्छे अंको की अपेक्षा करना गुण्डा है?

हमेशा याद रखना यारो! तुम इस देश की जान हो, देश का मान हो। देश का भविष्य हो देश कि ताकत हो। आज हमारे देश ने इतनी प्रगती करली है। कि उपग्रह अवकाश में भेजने के लिए अन्य देश अब हमसे मदद माँग रहे हैं। हमारे पास महिला लडाकू पायलट हैं और आज हमारा देश प्रगती के पथ पर अबि बढ रहा है। नो हमे आज से बाकि अभी से अपने देश की प्रगति के लिए प्रयत्न करने चाहिए। संजो का जखर उपयोग किजीपु लेकिन अच्छे विकास के लिए। अपने माता-पिता, पाठशाळा और देश की शान बने और हमेशा आगे बढते रहो। तुम्हारे उच्चतम भविष्य के लिए मेरी तरफसे बहुत-बहुत शुभकामनाएँ !!!

ऑक्टोपीन राजेश गौरी
For Educational Use अकरविका

समय का महत्त्व

फ्रांसका सम्राट नेपोलियन बोनापार्ट एक वैभवशाली सत्ताधीश था। वह उसके समय का एक महान नेता था, महान विजेता था। सफलता उसके कदम चूमती थी। शुद्ध जीतना तो उसकी एक आदत - सी बन चुकी थी। पर एक गलती जिसने उसकी गौरवशाली परंपरा को पूर्णविशम लगा दिया, वह थी केवल उसके एक सेनापती का आधा घंटा देर से पहुँचना ! नेपोलियन के लिए वह आधा घंटा बड़ा महत्त्वपूर्ण था। यदि समय पर उसे मदद मिल जाती, तो उसे पराजय का मुँह देखना नहीं पड़ता।

सचमुच, समय के सदुपयोग पर ही हमारी सफलता निर्भर करती है। जो समय का महत्त्व समझता है, वही उसका सदुपयोग कर सकता है। दिनभर में लोग जितना काम करते हैं उससे कई गुना समय वे मनोरंजन करने में व्यतीत करते हैं। हमारे जीवन में मनोरंजन की भी आवश्यकता रहती है, परंतु उसके लिए निश्चित समय होना चाहिए।

Topic:

Date: / /

हम समय का कितना, अपयोग करते हैं; यह भी महत्वपूर्ण है। यदि हम समय का योग्य तरह विभाजन करे, तो मनोरंजन, अध्ययन, विहार, खान-पान आदि कार्य सरलतापूर्वक कर सकते हैं। इससे ना तो हम एक समय पर अनेक कार्य करने का बोझ उठाना पड़ेगा और ना ही हमें यह सोचने में समय बीताना पड़ेगा कि अब मैं क्या करूँ? ऐसा करने से जरूरी काम समय पर पूरे हो जाएंगे और हमें पछताने कि मौकत नहीं आएगी।

सभी महापुरुषोंने समय को महत्व दिया है। दुनिया के महापुरुष समय का सदुपयोग करके ही संसार में अमर किर्ती पा चुके हैं। जो समय को महत्व नहीं देता, समय उनको महत्व प्राप्त करने नहीं देता।

हमें सत कबीर के दोहे की यह दो पंक्तियाँ समय के महत्व का आरंभ बता देती हैं -

‘कल करे सो आज कर,
आज करे सो अब।’

‘पल में परलै होयगी,
बहुरी करैगी कब ॥’

- तन्मय का. पेसाकर

Page: 17

ee

Topic:

Date: / /

मैं बनूँगी....!

वैसे तो मैं कौन बनूँगी यह बताना तो जरा मुश्किल ही है। कोई इंजिनियर बनता है। कोई डॉक्टर बनता है। कोई अध्यापक बनता है। तो कोई कुछ और बनता है। मैं कौन बनूँगी की तो मुझे पता नहीं। लेकिन हाँ मैं अच्छी इन्सान बननेकी कोशिश जरूर करूँगी।

आज समाज में अच्छी इन्सानों की जरूरत है। मैं चाहती हूँ की, समाज में किसी भी प्रकार की विषमता ना रहे। इन्सान को इन्सान की तरह देखना चाहिए। समाज में अंधश्रद्धा खत्म होनी चाहिए। समाज में एक ही स्तर होना चाहिए। हर किसीको दूसरों के लिए जिना चाहिए। समाज की अंधश्रद्धा हमें मिला देनी चाहिए। विज्ञान के कारण हम आगे बढ़ रहे हैं। प्रगति हो रही है। उन्नति हो रही है। लेकिन इन सभी के साथ मानव के पैर जमिन पर ही रहने लगे। विज्ञान के कारण मानव-मानव में आपसी दूरावट आ रही है। सब लोग अपने स्वास्थ्य के लिए जी रहे हैं। उन्हें दूसरों की कुछ भी पड़ो नहीं है। यह सब कम होना चाहिए। हमें सिर्फ प्रगति नहीं चाहिए, तो हमें हमारे आपसी रिश्तों को भी अच्छे तरीके से निभाना चाहिए।

Topic:

Date: / /

मैं आगे जाकर कोई बड़े बदलाव इस समाज में लाने की कोशिश करूँगी। मैं जानती हूँ की यह सब आसान नहीं है। यह बहुत कठीण है। लेकिन मैं मेरे मार्ग में आनेवाली सभी रुकावटों को पार करूँगी। मैं जानती हूँ की यह अशक्य है, लेकिन इस अशक्य को मैं शक्य बना दूँगी। दुनिया को बदलना है तो मुझे खुदसे ही शुरुवात करनी पड़ेगी। तभी मैं किसी को बदल सकती हूँ। बदलने की कोशिश कर सकती हूँ। मेरे ध्येय को पूरा करने के लिए मेरे मार्ग बहुत संकट, समस्याएँ, रुकावट आतगी। लेकिन उन सभी समस्याओं को मैं निररता के साथ सामना करूँगी।

अभी तो मैं यह सारी मन के बातें आपसे कह रही हूँ। इन सब में मेरा परिवार, मेरा समाज, मेरा देश इस काम में मुझे जरूर साथ देंगे यह मैं आशा करती हूँ। मेरे माताजी और पिताजी को गर्व ही ऐसा बनना चाहती हूँ। मेरे भारत देश का नाम ऊँचा करना चाहती हूँ। कुछ अच्छा बनने के लिए मैं बहुत पढ़ाई करूँगी। बड़े लोगों का आदर करूँगी और तक अपनी इजमान बनके दिखाऊँगी।

- संस्कृती मिसाक

- इ. सातवीं अ

Topic:

Date: / /

मेरा खेलजगत का अनुभव

मुझे क्रिकेट खेलना और देखना पहलेसे ही पसंद था। मुझे क्रिकेट खेलना बहुत पसंद है पर मुझे पहले कभी खेलने का मौका नहीं मिला। मेरा कक्षा सातवी का साल बहुत अच्छा गया। मैंने वारंग सरसे कहा कि मुझे क्रिकेट खेलना है, तब उन्होंने कहा हमारे यहाँ लेदर बॉल से क्रिकेट खेलते हैं। मैंने उनसे कहा कि ठिक है सिर्फ मुझे क्रिकेट खेलना है। उन्होंने 10 और 11 प्लेयर्स मुझे ढूँढने के लिए कहा। मैंने मेरे दोस्तों को बताया और वो तैयार भी हो गए। मुझे बहुत आनंद हुआ। कहते हैं ना कि जो बात आप मनसे करना चाहते हो वो आपको कभी ना कभी तो मिलती ही है।

दूसरे दिन से मैं और मेरे दोस्त मैदान पर पहुँचे। हमने जमकर प्रैक्टिस की। वारंग सरने कही आप तैयार हो सकते है, आप क्रिकेट में बहुत उचाईयाँ पार कर सकते है, आप में वो दम है। फिर मैंने ठान ही लिया कि मुझे क्रिकेट में ही आगे जाना है। मुझे

Topic:

Date: / /

विकेटकिपर बनना था और जो मेरे मन में था वो आखिरकार हो ही गया। वारंग सर ने मेरी प्रॅक्टिस देखकर मुझे विकेटकिपर बनाया। मैंने मेरे मन में ये बात बना ली थी कि मुझे धोनी जैसे कामियाब विकेटकिपर बनना है। सिर्फ विकेटकिपर ही नहीं मुझे विराट कोहली जैसा कामियाब बल्लेबाज भी बनना है।

मैं रोज प्रॅक्टिस कर रही थी। मेरे साथ मेरे दोस्त भी प्रॅक्टिस करने के लिए आते थे। हमारी टीम बेस्ट बन चुकी थी। क्रिकेट स्पर्धा पास आ रही थी। तालुका स्तरीय मैच के पहले दिन हमने सब प्लान बनाए। और वो दिन आ गया जो मेरे लिए मेरे सपने के बराबर था। पर हमारे सामने वाली टीम ही आयी नहीं। हमको बाय मिला और हम जिल्हास्तरीय स्पर्धा के लिए सिलेक्ट हो गए। उसके बाद हमने बहुत प्रॅक्टिस की।

जिल्हास्तरीय स्पर्धा भी हमारे मैदान पर ही होने वाले थे। ये हमारे पास अॅडव्हानटेज था और उसका फायदा भी हमने उठाया। मैच के दिन दो

Topic :

Date : / /

तालुकाओं की टीम आयी थी। उसमें से एक वैभववाडी की टीम थी और एक वेगुर्ला की टीम थी। हमारी पहली मॅच वैभववाडी के खिलाफ थी। मुझे बहुत डर लग रहा था। मेरे लिए ये पहली मॅच थी। हमारी पहली बल्लेबाजी थी। मुझे वारंग सर ने ओपनिंग के लिए भेजा। हमारी पहले पारी का स्कोर 24 था। मैंने ओपनिंग की और मैंने रन भी बनाए। उस मॅच में मैं नाट आउट थी। वो मॅच हमने जीती और वेगुर्ला के साथ हमारी फायनल थी। हमने उसमें भी बाजी मारी और मॅच जीत लीया। मेरे लिए ये बहुत बड़ा दिन था। वारंग सरने मुझे कहा आप बडी होकर क्रिकेटर बन सकती हो पर उसके लिए आपको बहुत मेहनत करनी चाहिए। मैंने उनकी बातें सुनी क्योंकि मुझे क्रिकेटर बनना था।

जिल्हास्तरीय के बाद हमारे निशाने पर विभागास्तरीय स्पर्धा थी। जिल्हास्तरीय स्पर्धा के बाद हमारे लिए प्रॅक्टिस करने के लिए सिर्फ दो दिन ही थे। विभागास्तरीय स्पर्धा आतारा में होने वाले थे। हमें वहा जाना था। हम वहा

Topic :

Date : / /

जानेसे पहले बहुत घबराएँ थे क्योंकि हमें वहाँ जाकर खेलना था। मंच से पहले दिन हम यहाँ से सातारा के लिए निकले। मंच का दिन आ गया। हमारी मंच सातारा के खिलाफ थी। वो टीम पिछले साल विभागास्तरीय जीत चुकी थी। पर हमने विश्वासके साथ खेलने का प्लान बनाया। वो मंच 12 ओवर की थी। हमें पहले बल्लेबाजी करनी थी। हमने 12 ओवर में 74 रन बनाए पर हमारी गेंदबाजी खराब होने के कारण हमें वो मंच गवाहना पड़ी। हमें बहुत दुख हुआ। वारंश सर ने बताया 'कोई बात नहीं आपने पहले साल बहुत प्रगती की है। अगले साल आप विभागास्तरीय संघेस जितेंगे। मुझे आप पर बहुत धरोसा है।'

हम लौटकर आए तो सब खुश थे। हमें किसीने भी हार के बारे में पूछा ही नहीं। मेरे पापा बहुत खुश थे। और मैं भी खुश थी। ये यात्रा मेरे लिए बहुत खास रही पर मुझे यहापर ही रुकना नहीं है। मुझे मेरा सपना साकार करना है और उसके लिए मैं कुछ भी कर सकती हूँ। मैं रोज प्रैक्टिस

Page: 15

904

Topic:

Date: / /

करती हूँ और आगे भी करती
रहूँगी।

मैं तभी तक नहीं रुकूँगी जब
तक मेरा सपना साकार नहीं होता।
क्रिकेट में मेरा आदर्श विराट कोहली
है। मैं उनके नक्शे कदम पर कदम
रखकर ही चलूँगी। मैं कभी भी गलत
कदम नहीं रखूँगी। जिससे मेरा सपना
साकार नहीं होगा। मैं तब तक झुँझती
रहूँगी जब तक मैं क्रिकेटर नहीं बनती।
मैं क्रिकेट के लिए कुछ भी कर सकती
हूँ। मैंने अभी से ही डारट भी शुरू
किया है। जिसकी वजह से मुझे मेरा
मनपसंद खाना खाने को नहीं मिलता।
पर कहते हैं ना, कुछ पाने के लिए
कुछ खाना पड़ता है

सिद्धी दीपक जुवाटकर
7 वी 'अ'

मेरा गाँव

मेरा गाँव का नाम मालवण है। मेरा गाँव ऐतिहासिक रूप से बहुत प्रसिद्ध है। उसमें सिंधुदुर्ग किला, मोरघाका पत्थर, ओझर आदि शामिल हैं। शिवाजी महाराज ने सिंधुदुर्ग किला बनाते समय मोरघा के पत्थर से शुरुवात की थी। उसके करीब पद्मनाग है। मालवण नारियल, आम, कटहल इन पेड़ों में बैठा हुआ गाँव है। मालवण गाँव को स्वच्छ - सुंदर किनारा मिला है। यह तो ईश्वर की देन है। यहाँ के मछुवारे अपना जीवन समंदर पर राज करते हुए निभाते हैं। यहाँ आंगणवाड़ी में जिले का सबसे बड़ा मेला लगता है। यह मेला देखने के लिए लाखों लोग इस मेले में शामिल होते हैं।

मालवण यह भारत के मानचित्र में एक प्रेक्षणीय स्थल बना है। तारकली, देवभाग गाँव के भाग देश के मानचित्र पर आकर्षक दिखाई देते हैं। यहाँ का भोजन बहुत प्रसिद्ध है। बाहर गाँव के लोग मछली का आस्वाद लेने के लिए यहाँ आते हैं। यहाँ की मछली ताजी होती है। यहाँ के समंदर में जलक्रीड़ा के बहुत केंद्र शुरू हुए हैं। इसमें प्रवेश शुल्क भी कम है, इसलिए यहाँ पर्यटक जादा आते हैं। पर्यटक

Topic :

Date : / /

सड़क पर ही गाड़ी खड़ी करके इधर-उधर घुमते हैं। इसके कारण भीड़ और बढ़ती है। उसी सड़क बंदी बनाना जरूरी है। यहां रूग्णालय की बहुत समस्याएँ हैं। अच्छे डाक्टर नहीं हैं। यहाँ अच्छा रूग्णालय होना जरूरी है। ताकि गाँव के लोगों की अच्छी तरह सेवा हो सके।

यहाँ अनेक धर्म के लोग मिलजुलकर रहते हैं। नवदुसरोंके त्योहार में शामिल होते हैं। हमारे गाँव में जगह-जगहपर कुड़ा-कचरा फेंकने के लिए कुड़ादान रखे हैं। हमारे गाँव में एक बस डेपो है। वे अपनी सेवा अच्छे से निभाते हैं। हमारे गाँव में बहुत पाठशालाएँ, महाविद्यालाएँ हैं। हमें खेलने के लिए बॉर्डिंग ग्राउंड है। इस मैदान पर क्रिकेट, कबड्डी आदि खेल खेले जाते हैं। यहाँ हवा प्रदूषण कम है। यहाँ के बूढ़े, जवान सुबह, शाम पैदल चलने जाते हैं। हमारे शहर में जो कमियाँ हैं, वो हमारी यहाँ के समाजसुधारक शासन पूरी करेगी। और लोगों को अच्छी सुविधाएँ देंगे ये मुझे आशा है। मैं इस गाँव का नागरिक होने के कारण स्वच्छता के बारे में सुधारकी को शिक्षा करूँगा। कमियाँ होने के बाद भी, मेरा गाँव सबसे अच्छा है। यह मेरे लिए गर्व की बात है।

नाव :- साईविंद र. मालवणकर

इयत्ता :- ५ वी 'अ'

Page: 5

906

Topic:

Date: / /

मेरा सिंधुदुर्ग जिला

9 मई 1969 में रत्नागिरी जिले का विभाजन होकर सिंधुदुर्ग जिले का जन्म हुआ। सिंधुदुर्ग जिले के नामसे इस जिले को यह नाम मिला। सिंधुदुर्ग जिला आठ तालुकों से बना हुआ है। 1960-70 में सिंधुदुर्ग जिले का क्षेत्रफल है।

खेती, बाढ़ायती, मच्छिमारी आदी प्रमुख व्यापार सिंधुदुर्ग का प्रमुख आर्थिक साधन है। काजू के लिए मालवण, आम के लिए देवगड बहुत प्रसिद्ध है। इसके ही कारण आर्थिक उन्नति हो गई। काजू-जामून, आम, केला, कोकम आदी का भी बड़ा व्यापार इस जिले में चलता है।

30 अप्रैल 1966 में सिंधुदुर्ग जिले को देश का पहला पर्यटन जिला घोषित किया। उड हवा के लिए आंबोली, मालवण का सिंधुदुर्ग किला, देवगड का विजयदुर्ग किला बहुत प्रसिद्ध है। तारकली मालवण का स्नॉकलिंग, स्कुबा डाइविंग, बनाना राईड इसके कारण बेरोजगारी पर मात करके सब अच्छे व्यवसाय चलते हैं।

देश का पहला डिप्यूटी निवृत्ति में है। उसकी स्थापना 1999 में हुई। 9 मई 1966 में देवगड में महाराष्ट्र का पहला पवन चक्की प्रकल्प हुआ।

इस जिले की राजधानी ओरोस

Page: 6

906

Topic:

Date: / /

में है। वह पहले कुडाल में थी।
शिक्षा के क्षेत्र में यह जिला अग्रसर
है। वेंगुर्ला में बी. एम. एम. कॉलेज, मालवण में
टेक्निकल जेसा कॉलेज, कुडाल में लॉ. कॉलेज
जैसे अग्रसर कॉलेज हैं।

महाराष्ट्र में इ-ऑफिस लागू करनेवाला
पहला जिला सिंधुदुर्ग ही है। स्वच्छ भारत
अभियान में पुरस्कार पानेवाला पहला जिला भी
सिंधुदुर्ग ही है। देश का पहला सि-वर्ल्ड
सिंधुदुर्ग जिले में मालवण में वायंगणी-तोडवली
में ही रहा है।

अश्विन तेंडुलकर, अनिल गावसकर,
लक्ष्मीकांत प्यारेलाल, मामावरेरकर, मच्छीर
कांबली, मधु संगेश कार्पिक आदी व्यक्ति इस
जिले से हैं।

भारत देश का तक ही न्यारा,
सिंधुदुर्ग जिला सबसे प्यारा।

- शिक्षा सं. तोडवळकर
- टी
- जयगणेश इंग्लिश
मिडीअम स्कूल

Page: |

330

Topic:

Date: / /

सबसे प्यारी, सबसे न्यारी,
मेरे देश की धरती।

मेरे देश की धरती,
सोना उगले, उगले हिरे मोती,
मेरे देश की धरती।

मेरा भारत देश सबसे महान है। यह प्रकृति का लाडला देश है। पर्वतराज हिमालय इसके उत्तर में है। दक्षिण में हिंद महासागर है। इसके पूर्व में बंगाल का उपसागर है। पश्चिम में अरब सागर है। गंगा और यमुना जैसी पवित्र नदियाँ भारत देश में बहती हैं। जम्मू-काश्मीर इस देश का स्वर्ग है।

इस भूमी ने बहुत सारे कर्मीर, शूरवीरों को जन्म दिया है। भारत महापुरुषों का देश है। बाल गंगाधर तिलक, महादेव गोविंद रानडे, गोपालकृष्ण गोखले, महात्मा गांधी, सुभाषचंद्र बोस जैसे बहुत सारे महापुरुषों ने अंग्रेजों के साम्राज्य को नाश किया और इस धरती को भारतमाता को स्वतंत्र्य किया। मुघलों के साम्राज्य को बराबर की टक्कर देनेवाले छत्रपती शिवाजी महाराज भी इस भूमी में ही जन्मे हैं। इस भूमी ने जैसे शूर सैनिकों को

Topic:

Date: / /

जन्म दिया है, जो हमेशा अपनी झुकी के लिए जान देने के लिए तैयार रहते हैं। पाकिस्तान के आक्रमण, चीन के आक्रमण जैसे कहीं देशों के आक्रमणों को इन्हीं सैनिकों ने जवाब दिया है। 'मक मुसलमान ब्याह भारतीय-योके बराबर है।' जैसे कहनेवाले पाकिस्तानियों को भी मक सैनिक ने ही जवाब दिया है। उन्हें भागने पर मजबूर किया है।

भारतीय संस्कृति ने संसार को आधार-विद्यार की देन दी है। क्षमा, करुणा, उदारता जैसी बहुत सारे मूल्यों की देन दी है। त्याग, विश्वबंधुत्व इस देश के आदर्श हैं। विविध कलाएँ यहाँ जन्मी हैं। अजंता - मलौरा की गुफाएँ, आग्रा का ताजमहाल, दक्षिण भारत के अजोखे मंदिर, दिल्ली का कुतुबमिनार, सौंधी का स्तूप जैसी बहुत सारे वस्तुएँ हैं। जो सुंदरता, उत्तम कला दर्शन कराती हैं। दुनियाभर के पर्यटक इन्हें देखने के लिए हर साल भारत आते हैं।

वाल्मीकि, व्यास, कालिदास, तुलसीदास जैसे अमर किर्तीवाले महाकवी भी भारत में ही पैदा हुए हैं। रामायण और महाभारत जैसे महाकाव्य भारत के गौरवशाली काव्य हैं। अंतु तुकाराम, नामदेव, मीराबाई, ज्ञानेश्वर, जनाबाई आदि ने इस धरती पर भक्ति और ज्ञान की

Page: 3

992

Topic:

Date: / /

शिक्षा दी है। जवाहरलाल नेहरू, लो. टिलक जैसे महापुरुषों पर भारत माता गर्व करती है। आधुनिक काल में डॉ. सी. वी. रमन, डॉ. होमी भाभा, जगदीशचंद्र बसु, डॉ. विक्रम साराभाई, डॉ. अब्दुल कलाम जैसे विज्ञानियों ने विज्ञान के क्षेत्र में भारत का सिर ऊँचा उठाया है।

भारत में बहुत बातों में विविधता है। चाहे वो धर्म अलग-अलग हो या फिर प्रांत, भाषा, जात, रहन-सहन अलग हो। लेकिन सभी भारतीयों को खून में एकता है। सभी भारतीयों का एक ही धर्म है, जो वो लोग अपने मन में जपते हैं। संसार में ऐसे बहुत कम देश हैं, जो विविधता में एकता को जपते हैं। इसलिए भारत को सबसे प्यारी, सबसे न्यारी है।

तभी तो आकाश में गान्धारी शर्मा ने भारत को वर्णित करते हुए कहा है कि,

सारे जहाँ से अच्छा,
हिंदुस्तान हमारा।

-सिद्धी. सं. सुर्वे
दहावी 'ब'

Topic:

मैंने लिखी कविता

क्या हुआ एक दिन
बैठी हुई थी काम बिन

उतनेमें याद आया
कविता लिखने का गुरपाठ है दिया

पेन और कागज लिया
कविता लिखने का निश्चय किया

कागज लेकर गई असुंदर किलारे
उसपे लिखूंगी शब्द कुनहरे

क्या लिखू असस नही आया
फिरभी कविता लिखने का निश्चय था किया

असुंदर को देखकर लगा
क्या इसके अंदर होगा
इसलिपु लिखा

कितना गहरा होगा असुंदर
क्या-क्या होगा इसके अंदर

Topic :

रेत को देखकर लभा
जैसे पाँव के नीचे सलसल बिछ।

इसलिपु लिखा

रेत कितनी सुंदर है
पाँव के नीचे सलसल है

जब देखा उपर
पंछी उड़ रहे थे चाबो आरे

इसलिपु लिखा

उँचाईको ठव लही जिनको
लभाती कैसे घबती उनको

संध्या का सनसोहक रूप देखकर
खतम हुई सेशी कविता लिखकर

नाव: किमरन जंदकिशोर सोठकर

Topic :

Page :

Date : / /

9910

वृद्धयत्नाः आवश्यकाः

एकः ग्रामः आसीत्। ग्रामस्य समीपे एकः पर्वतः आसीत्। पर्वतस्य उपरि एकं मन्दिरम् आसीत्। तन्मन्दिरं ग्रामस्य समीपे नासीत्। मन्दिरपर्यन्तं मार्गः बहुक्लिष्टः आसीत्। तत्र केडपि जनाः प्रभाति न गच्छन्ति स्म। किन्तु ग्रामे एकः बालकः निश्चयं कृतवान् 'श्वः उषःकाले अहं मन्दिरं निश्चयेन गमिष्यामि' इति।

द्वितीये दिने सः हस्ते दीपं गृहीत्वा उषःकाले गृहात् बहिः गतवान्। किञ्चित् कालानन्तरं सः दीपेन शिखरं द्रष्टुं प्रयत्नं कृतवान्। किन्तु मन्दिरस्य शिखरं न दृश्यते स्म। अतः सः कष्टम् अनुभूय तत्र एकस्मिन् शिलाखण्डे एव उपविष्टः। अनन्तरं एकः वृद्धोऽपि हस्ते दीपं धृत्वा तेन मार्गेण गच्छति स्म। सूर्योदयानन्तरं सः वृद्धः तेनैव मार्गेण प्रत्यागच्छन् आसीत्। तदा सः बालकः एकं प्रश्नं तं पृष्टवान् 'भवान् तु मन्दिरस्य शिखरं न दृष्टवान्। किन्तु भवान् तत्र कथं गत्वा प्रत्यागतः' इति। तदा वृद्धः अवदत् 'दीपेन अहम् एकमेकं पदं गन्तुं प्रकाशं लब्धवान् तथैव एकमेकं पादम् अग्रे स्थापयित्वा अहं मन्दिरपर्यन्तं गतवान्' इति। अतः उच्यते

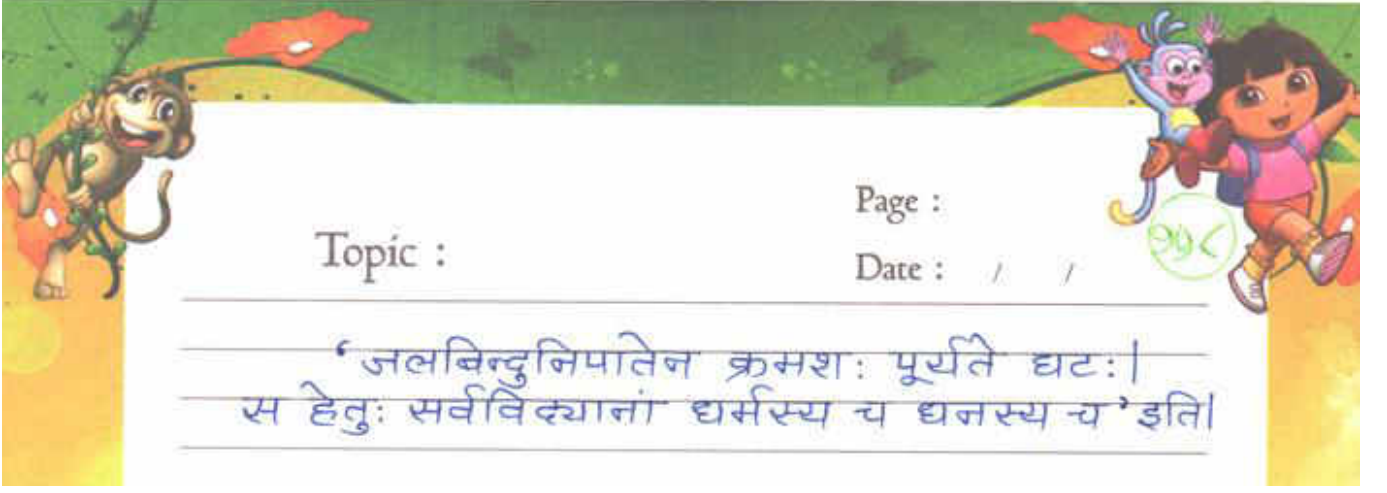

For Educational Use

Rajdhani

Smart
100%

Topic :

Page :

Date : / /

‘जलबिन्दुनिपतिन क्रमशः पूर्यते घटः।
स हेतुः सर्वविद्यानां धर्मस्य च धनस्य च’ इति।

Topic :

Page :

Date : / /

99e

रसप्रश्नाः

संस्कृतस्य प्रथमः शिलालेखः कुः ?

रुसदम्नः जुनागढ - शिलालेखः (क्रि.श. १)

भारतीयलिपीनां सर्वासां मूललिपिः का ?

ब्राह्मी। (देवनागर्याः अपि प्रधा प्रव मूलभूता।)

ब्राह्मी इति लिपेः नाम् किमर्थम् आगतम् ?

ब्रह्मीतः (प्रथमस्य जनतीर्थद्वारस्य ऋषभदेवस्य पुत्री)
आगता इत्यतः।

सम्पूर्णतया मानवशक्तेन लिखिता बौद्धसूत्रविषयिणी

हस्तप्रतिकृतिः इदानीं कुत्र अस्ति ?

फिबासफिकल् सोसैटी - लास् प्रिञ्जलीस्।

व्यावहारे स्थितं द्विदशशकहयं किम् ?

विष्णुशकः - (प्रारम्भः - क्रि.पू. ५७)

शालिवाहनशकः - (प्रारम्भः - क्रि.पू. - ७८)

शालिवाहनशकस्य क्रिस्तशकस्य च मध्ये कियत् अन्तरम् ?

अष्टसत्तितिवर्षाणि।

Rajilham

For Educational Use

Smart

Page : २

Date : / /

920

Topic :

भगवद्गीतायाः अनुवादं प्रथमतया आंग्लभाषया कः कृतवान् ?

सर् चार्ल्स विल्कन् (१७७५)

नलन्दाविश्वविद्यालये स्थितानां ग्रन्थालयांना नामानि कानि ?

शतशुद्धकः, रत्नीदक्षिः, रत्नगण्डः ।

तक्षशिलां (यत्र सुप्रसिद्धः विश्वविद्यालयः आसीत्) कः निर्मापितवान् ?

श्रीरामस्य सहोदरस्य भरतस्य पुत्रः तक्षः ।

तक्षशिलायाम् अश्वीतवत्सु प्रसिद्धाः केचन-

पाणिनिः - (अष्टाध्यायीस्य रचयिता)

वशरुचिः - (व्याकरणवार्तिककारः)

जीवकः - (शाल्यचिकित्सकः)

अमरकोषस्य प्रथमानुवादः कया भाषया कृतः ?

चीनीभाषया ।

राष्ट्रियं पञ्चाङ्गं कदा आरब्धम् ?

११ मार्च १९५७

For Educational Use

Page:

320

Topic:

Date: / /

A VALENTINE FROM HEAVEN

D for Dashing,
A for Amazing,
D for Deserving,
He is our DAD.

Seven Continents,
Five Climate Zones,
Two Hemispheres and
One Star: Our DAD.

Whose deeds are
as high as mountain
and who showers upon
us his graces like fountain.
He is our DAD.

Who sacrifices all his luxuries
to fulfill our needs,
because he is our tree
and we are his seeds.
He is our DAD.

Page:

926

Date: / /

Topic:

Who gives
strength to our dreams,
supports to whatever
difficult that seems.
He is our DAD.

Who moulded us
from caterpillar to butterfly,
there is no limit
for his love as high as sky.
He is our DAD.

The greatest gift
we have ever
which came from God
whose love warms our heart forever.
He is our DAD.

No matter wherever we'll be,
You will be always in our heart
because you are our first love
Love you DAD.....

Siddhi L. Parulekar & Kajal S. Salgaonkar
12th 'Science'

Rajdham

For Educational Use

Smart
PEDIA

Page : 3

Topic :

Date : / /

कस्यां तिथौ भारतं स्वतन्त्रम् अभवत् ?
आषाढ - अमावास्यायाम् ।

बौद्धपञ्चाङ्गानुगुणं वर्षारम्भः कदा ?
वैशाख - शुक्ल - पूर्णिमायाम् ।

जैनपञ्चाङ्गानुगुणं वर्षारम्भः कदा ?
दीपावलीदिने ।

भारतीयवैभवं वर्णितवन्तः चीनीयात्रिकाः के ?
फाहियान (विक्रमादित्यस्य शासनकाले क्रि.श. ५
शतके)

ह्युयन्त्साङ्ग (हर्षवर्धनस्य शासनकाले क्रि.श. ७ शतके)
इत्सिङ्ग् (हर्षवर्धनस्य शासनकाले क्रि.श. ७ शतके)

संकलन - डिंपल नागेश लोणे
१० अ

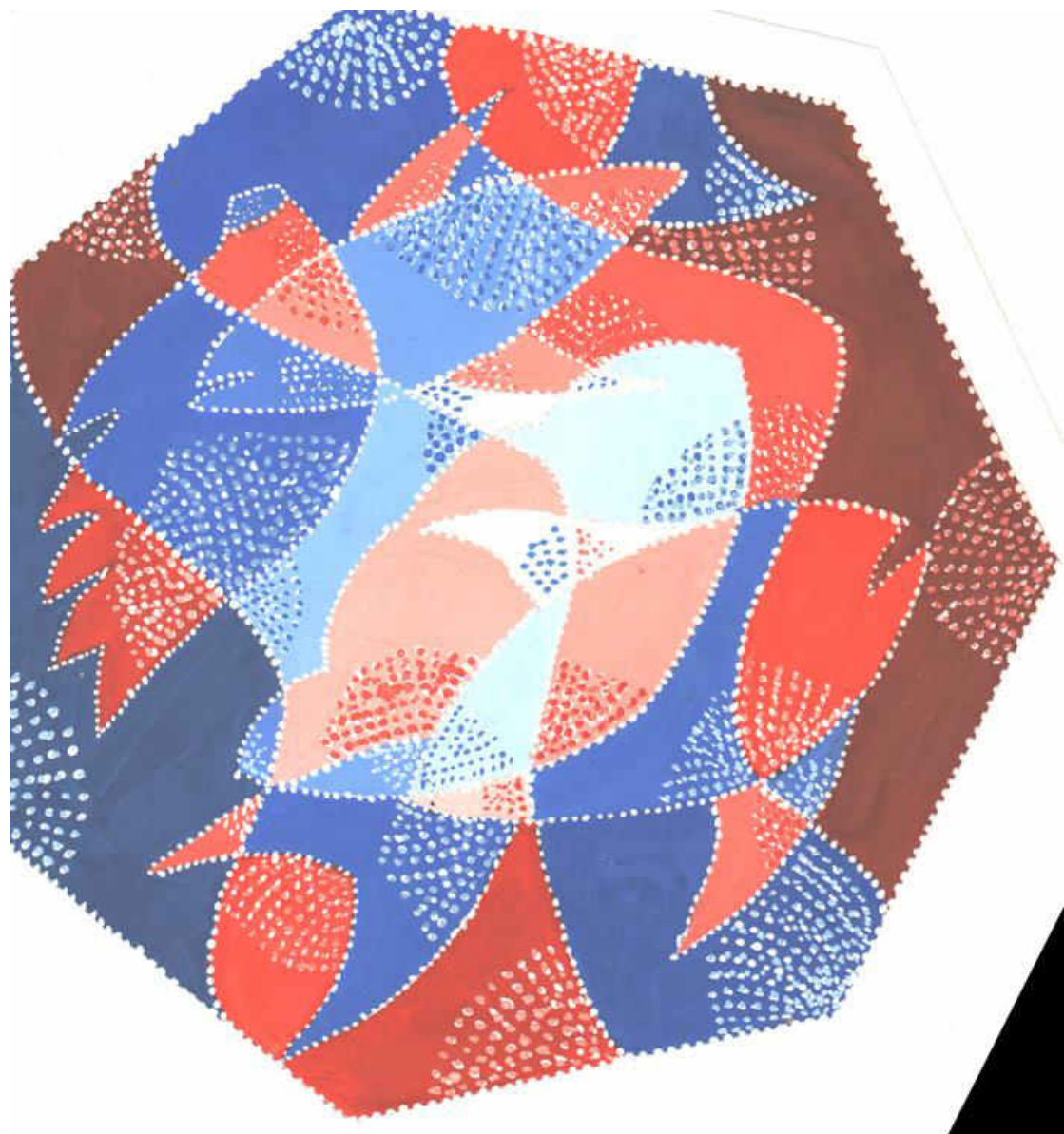

Rajdhani

For Educational Use

Smart
MATHS

Page : 1

Date : / /

Topic :

MY AMAZING GRANDPA

My grandfather is the head of our family. His name is Mr. Vasant Laxman Valanju. He is retired professor. He is seventy five years old but he is very active. He loves all members of our family.

He has innovated an easy Sanskrit Script System for reading and writing Sanskrit literature, especially Bhagavadgeeta, to any world-wide person. That holy

Rajdhani

For Educational Use

Smart

Page : 2

Date : / /

Topic :

Bhagavadgeeta is now Selected in Braille Script for blinds. He is the wellknown poet, and his 'Aik Walmike Shriramayan' has been performed as Stage-Show, last year.

My grandfather loves me a lot. He calls me 'Krishna' and I like it very much. Some times he plays with me badminton also. I share everytime with him. He talks about my School, my friends etc.

Rajdhani

For Educational Use

Smart
MATHS

Page : 3

Date : / /

Topic :

If I am in bad mood or have any problem, he always helps me out and makes me happy.

He teaches me good habits. He also teaches me what I should not do. He supports me learn new things, when I am afraid in the beginning. I learnt Kindness, love and affection from him. He is the first person to teach me not to hurt anyone. My grandfather taught me to have faith in God,

For Educational Use

Page : 4

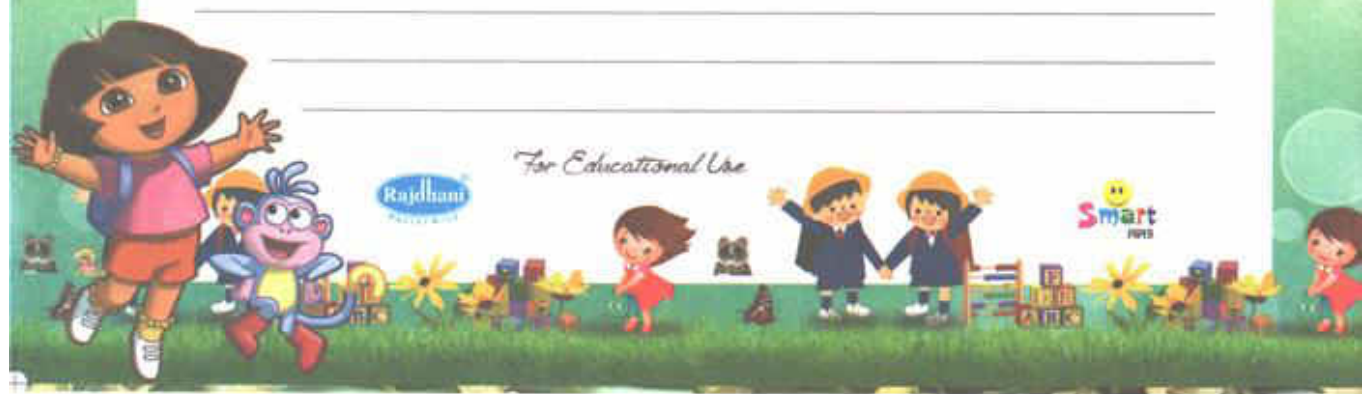
Topic :

Date : / /

because without God none of
your goals could be possible.

I always thank God
for giving me Such a caring and
loving grandfather.

- Master Swarup Laxman Valanju
Std - 5th A.

Page :

92e

Topic :

Date: / /

Mother Tongue

Language is the thing which we get with our birth. We have to respect our mother tongue. Mother tongue is the best way to express our emotions.

Our new generation of parents want to educate their children in English medium, they refuse marathi medium. When asked, Why do you prefer English medium? the most common answer is, students of English medium only can speak English very well. But I think, it's their mis-understanding, because students of marathi medium also can speak in English as well as marathi very well, in proper grammar.

Today the number of students of English medium is increasing day by day. Therefore student's number of marathi medium is decreasing. English medium students also have that proud feeling and consider themselves superior that they are studying in that school.

In all over world, English is necessary. So we have to speak in

Page :

930

Topic :

Date: 7 / 1 /

English, but that does not mean we have to learn in English medium only. Students can learn in their mother tongue and speak in English very well, they speak marathi very nicely. But those English medium students are very weak in marathi.

In future too, if we speak in English well but not in our mother tongue then we cannot communicate with our people. It creates a problem in conversation and inter-personal communication. Our mother tongue has a typical tone which gives a pleasure, while talking.

'Knowledge is more important than that of the language which we use to express it.'

With it, 'language is also important for spreading the knowledge and to connect with more people.'

Many people who have studied in _____ medium are on top of their fields. It teaches us that we have to be

Page:

939

Date: / /

Topic:

proud of our mother tongue and we have to 'Respect our mother tongue'

- Sakshi Pradip Amberkar.
10th 'A'.

Page:

939

Topic:

Date: / /

THE PARTS OF SPEECH

Every name is called a noun,
As field and fountain, street and town.

In place of noun the pronoun stands,
As he and she can clap their hands.

The adjective describes a thing,
As magic wand or bridal ring.

The verb means action, something done,
As read and write and jump and run.

How things are done the adverb tell,
As quickly, slowly, badly, well.

The preposition shows relation,
As in the street or at the station.

Conjunction join, in many ways
Sentences, words or phrase and phrase

The interjection cries out, "Hark!
I need an exclamation mark!"

- Shravani Prasad Yande

Page: 1

933

Topic:

Date: / /

My School, Clean School

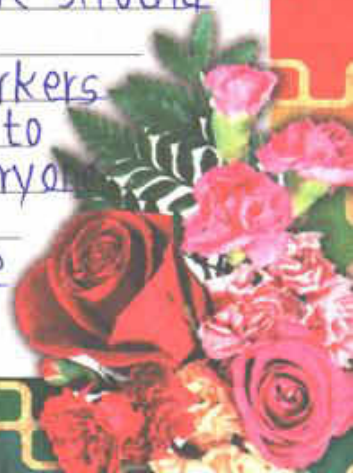
Everybody loves his/her school and I am not the exception. Our school is our second home and it is the place where we receive our basic education.

To keep the school clean, is the responsibility of each student in the school. Clean school is a healthy and pleasing school. Cleanliness is the basic requirement to maintain good health and prevent ailments.

Students should begin cleanliness right from their own classrooms. We must not produce litter anywhere in the classroom or in the school premises. Dustbins must be placed in each classroom and in the school premises also. Desks and chairs in the classrooms should be cleaned and dusted, cobwebs discarded.

On the playground no one should litter rubbish.

Teachers and school workers should also help the students to maintain the school clean. Everyone should use tiffins which are reusable and not the disposable

Page 2

938

Topic:

Date: / /

ones. This way one can help in generating less garbage in the school. Students should be motivated to eat homemade or healthy food.

Left over food should not be thrown away. Packaged food should be avoided or banned. There should be such projects put into practice that can recycle the plastic trash into mats, educational aids, etc....

Students should be encouraged to keep the school clean by giving them some prizes or flashing their names on main noticeboard. My school had felicitated the workers to clean our school, in one of the school functions. They all felt so overwhelmed and all were very elated. This year three cleanest classes were selected and were offered prizes too.

School cleanliness is a teamwork like we do at our home but one person cannot maintain it. Government of India has also started clean India - Clean school campaign since September 2014 to motivate all schools and the students. If students get this habit of

Page : 3

934

Topic :

Date : / /

cleanliness, automatically the country and our planet will be clean.

-Tanvi Rahul Vaze.
Std-7th
Jay Ganesh English
Medium school.

For Educational Use

Page :

938

Topic :

Date: 1 / 1

(Wonders of the rain)

Rain gives us water
and sun gives us light
Give someone joy and support
Your life will also become delight.

Tree gives us shadow
fruits and flowers
You'll live in another's heart forever
share your love with all.

God gives us blessings
and courage to dare
Don't get upset at all
overcome each failure.

Give what you have
and keep a smile on your face
No one is born happy
but everybody born with a ability to create
'Happiness'.

- Aditi Anand Kudtarkar
10th 'A'

Page:

930

Topic:

Date: / /

The Fisherman and the Minister

A king was very fond of eating fresh fish. One day there was a storm in the sea. Fishermen could not go to sea to catch fish. So there was no fresh fish for the king. The king announced a big reward for the person who brought him a fresh fish on that day.

One poor fisherman ventured to bring a fish from the stormy sea. He took the fish and went to the palace. The palace guards stopped him at the gate. They took him to the king's Minister.

The Minister said to the fisherman, "I shall allow you to go to the king. But you shall give me half of the reward that you get from him." The fisherman did not like this proposal. But still he accepted it.

The guards then took the fisherman to the king. The fisherman gave the fish to the king. The king was very much pleased with the fisherman and said, "Tell me the reward you want and you shall

Page:

930

Topic:

Date: / /

have it." The fisherman said, "Your Majesty, I want fifty whip lashes on my back. This is the only reward I expect." The strange demand of the fisherman surprised everybody. However, the king ordered one of his servant to give fifty light lashes of whip on the fisherman's back.

When the servant had given twenty five lashes, the fisherman said, "Stop, please give the remaining twenty-five whips to my partner." The king asked him, "Who is your partner?"

The fisherman said, "Your Majesty your neighbour's minister is my partner."

The fisherman's reply made the king red with anger. He sent his men to bring the Minister before him.

When the Minister came, the king ordered, "Give him twenty-five whip lashes. Make sure they fall hard on his back."

Then the king sent the dishonest Minister to jail. And to the fisherman gave a reward.

- Shreya Bagwe,
9th 'A'

Page :

338

topic :

Date: / /

My Life

My life, when it will be what,
I cannot tell

Because sometimes it's heaven
and sometimes hell.

Many a times it makes me cry,
and at times it yells at me,
to just try.

Life has many Do's and Don't's
I do some of them and some I don't
In the path of life,

there are many circumstances
with them I also get many chances.
Life is full of ups and downs,
with them in life.

We truly learn to carry on.

Life is all about our attitude,
a positive one leads to a good
turn.

but a negative one leads us
to none.

Smita M. Janyal

Std: 12th Arts

For Educational Use

Smart
2013

Rajdhani

topic :

Page :

970

Date: / /

STUDENTS' MENTALITY

Psychology says, "Our mind, our behaviour depends upon the factors surrounding us". Today students' mind is also depend upon surrounding.

Nowadays Students are updating their knowledge very fast. But what is it about? This is the biggest question. Because students are always using cell-phones. They are always busy in chatting with their friends, uploading selfies on social networking sites and many more things. They are well-known about all those things related to the mobile.

Some students feel very proud because they have cell-phones. Some students feel proud, because they have

Page :

989

Date: / /

topic:

many friends. They don't bother about the real knowledge. They don't know, what is real education? and How to respect others? Just, they know to take care of the friend's mind. They don't care of the parent's mind. This is the mentality of the present students.

At present generation is more extraordinary than the old generation. But some students do not use their abilities properly. Is it their mistake? No! They don't get the proper guidance from their parents in the childhood. So, they cannot differentiate between good or bad.

Some students are unable to choose their aims, their goals. Because they don't realize their inner power. They are totally unknown of that.

Page :

982

Date: / /

Topic:

So they lose their confidence.

Nothing is impossible
If the students realize their
mistakes, then everything will be
possible. And then they can
confidently start to walk on a
right path. They can achieve success.

Suzami Virakaranand
said, "There is only one difference
between Dream and Aim. Dream
requires effortless sleep and Aim
requires sleepless efforts. Sleep for
Dreams and wake up for Aims..."

This is very inspiring
thought. Always listen to your
inner voice. Your inner voice is
your true guide, which can
stay with you forever!

- Vinita P. Parjari.
12th (Arts)

Topic:

Corruption Free India

India is developing country. on this way of development, there are many obstacles. One of this is corruption. Corruption means unfair ways are used to accomplish several big or small tasks by people belonging to the government as well as private sector. India is facing corruption at various levels. We all dream of corruption free India but this problem is eating our country internally.

In India, common citizens who work honestly are unable to reach anywhere. They are facing difficult situations. On the other hand people who use unfair ways to accomplish their tasks climb up the ladder of success.

The rate of corruption in India is quite high and the reasons for this are lack of Job opportunities, lack of strict punishment, lack of education, greed and growing competition and lack of initiatives to stop it. etc. If the government takes some strong action against this,

Page: 2

988

Topic:

Date: / /

then the dream of corruption free India is not very far.

Everyone wants corruption free India and criticizes the government for not doing anything. but are we trying to resolve the issue at our levels? No, we are not. knowingly or unknowingly we all are giving rise to corruption. It is the time to contribute our bit to make our country corruption free.

We all know the causes of corruption. It is said that once the cause of a problem is identified, half the task is done.

It is the joint efforts of citizens as well as the government which can help to build corruption free India. Our country can grow better, if we get rid of the problem of corruption. So let us all do whatever little we can to resolve this big issue.

- Chaitali G. Choukekar.
9th 'A'

आदित्य मोंडकर
एवी-आ